

Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed Lasteaed: Pärnu Lasteaed Pillerpall

Lasteaia lühike tutvustus:

Pärnu Lasteaed Pillerpall, mis on tegutsenud 33 aastat, on muutunud kohaks, kuhu lastel on hea tulla, kus nad tunnevad end turvaliselt ja armastatuna. Lasteaiast on arenenud läbi mitmete põlvete ja paljude õpetajate käe all tänapäeva lastele sobiv lasteaed. Asutus asub aadressil Rõugu 8a. Lasteaias töötab kuus eesti õppekeele rühma, neist üks sõimerühm, neli aiarühma ja üks arendusrühm mõõduka, raske ja sügava intellektipuudega lastele. Pillerpalli lasteaed mahutab täna ühtseks pereks 111 mudilast ja 30 töötajat. Samas hoones tegutseb Pärnu Toimetulekukool, kus õpivad mõõduka, raske ja sügava vaimupuude ning liitpuudega õpilased.

Lasteaial oma koduleht
<http://www.pillerpall.parnu.ee/joomla/> ja Facebooki konto
<https://www.facebook.com/parnu.pillerpall>,

mõlemad on kõrge külastatavusega. Meie tegemistega on kursis endised ja praegused kasvandikud, lapsevanemad ja töötajad. Lasteaia elu kajastava materjali kogumine, süstematiseerimine ja säilitamine on väga oluline. Materjal on kokku kogutud Kroonikaraamatusse. Info liikumine nii personali kui vanemate hulgas on paranenud, seda näitavad 2010. a ja 2015. a heaolu-uuringute võrdlustabelid lk 23 ja 25. Lasteaia maine lastevanemate silmis on tõusnud, seda tõestab heaolu-uuringust tulenev kokkuvõtlik joonis lk 26.

2013. a tunnustas Tartu Ülikooli eetikakeskus meie lasteaeda tiitliga „Hea lasteaia rajaleidja“ ja 2014. a „Hea lasteaia edendaja“.

Lapsest lähtuva õppekasvatustöö toetamiseks on lasteaed muutnud alates veebruarist 2014 rühmade töökorraldust nii, et aktiivsel õppeperioodil 9.00- 13.00 on rühmas tööl kolm täiskasvanut (kaks õpetajat ja õpetaja abi).

Seoses sellega saame pöörata väga suurt tähelepanu meeskondlikule väärtuskasvatusele läbi Taanist pärineva MTÜ Lastekaitse Liidu projekti „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodika, mis alustas Eestis pilootprojektina 2010. a. 2015. a õ/a lõpuks on 14 personali liiget (rühmaõpetajad, õpetaja abid ja õppealajuhataja) läbinud meetodika „Kiusamisest vaba lasteaed“ koolitused. Alates 01. septembrist 2015, rakendatakse „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodikat kõigis neljas aiarühmas. Meetodikaga tegelevates rühmades on olemas vajalikud vahendid: karud igale lapsele ja õpetajale, vestluskaartide mapp, nõuandevoldikud lastevanematele, selgitavad raamatud ning muusikaplaadid. Lapsevanemad on temaatikaga põhjalikult tutvunud.

Analüüsi koostasid: õpetaja Karin Kaugeranna, nooremõpetaja Klair Luup; õppealajuhataja Halliki Tammiste; direktor Sirje Kessler

VALDKOND	ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ
<p>Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1 koolidele ja Lisa 2 lasteaedadele), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selgitatakse välja iga lapse individuaalsed vajadused ning arvestatakse nendega õppe- ja kasvatustöös. 2. Kujundatakse lastes hoolivust ning austust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu. 3. Lasteaial on välja kujunenud oma traditsioonid ja neid traditsioone peetakse oluliseks.
<p>- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i></p> <p>- Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?</p> <p>- Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?</p>	<p>Aspekt 1.</p> <p>Selgitatakse välja iga lapse individuaalsed vajadused ning arvestatakse nendega õppe- ja kasvatustöös.</p> <p>IGA LAPS ON OMAETTE INDIVIDUAALSUS. KASVATUSE ÜLESANNE ON SELLE "MINA", s.o INDIVIDUAALSUSE KUJUNDAMINE TÕELISEKS VÄÄRTUSLIKUKS "MINAKS", ISIKSUSEKS /Johannes Käis/;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Meie lasteaeda on laps alati oodatud ja armastatud, ta saab areneda just talle omases suunas, loovalt mõeldes ja julgelt tegutsedes. 2. Lasteaia personal peab oluliseks seda, et igapäevane õppe- ja kasvatustegevus toetaks iga lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest, et areneks mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused; olulisel kohal on lapse loovuse toetamine, mängu kaudu õppimine; humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine; lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine; lapsele turvatunde ning eduelamuste tagamine; üldõpetusliku tööviisi rakendamine; kodu ja lasteasutuse koostöö; eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine. Üheks näiteks lapse individuaalsusega arvestamisest ja eduelamuse saamisest on 2015. a kevadel toimunud laste solistide kontserdid „Laulupai“, kus esineda said kõik 5-7. a lapsed. Rühmaõpetajatelt ja lastevanematelt saadud tagasisidest lähtuvalt oli väga oluline see, et laps sai juurde julgust, väga oluliseks peeti seda, kuidas rühmakaaslased toetasid ja julgustasid üksteist. Ürituse fotod (<i>lisa 11</i>), kokkuvõte muusikaõpetajalt http://en.calameo.com/read/00251731270718ccfb431. Teiseks heaks lapse individuaalsete võimete, eduelamuse ja kehalise aktiivsuse arvestamisega on 2014. a sügisel liikumisõpetaja ja tervisemeeskonna poolt korraldatud Olümpiamängud- meediakajastus üritusest: http://www.parnupostimees.ee/2946781/olumpiamangud-pillerpalli-moodi. Olümpiamängud pakkusid lastele erinevaid võimalusi oma liikumis- ja võistlemisvajaduse rahuldamiseks. Lapsed said olümpiaaladel tegutseda nii individuaalselt kui ka ühiselt, iga last julgustati hüppama, jooksmata või viskama, eduelamust igal alal pakkusid nii rühmaõpetajad kui liikumis- ja muusikaõpetaja, kes lapsi tema tegevuses igati toetasid, samal ajal jälgisid õpetajad iga lapse individuaalseid võimeid ja

- suutlikkust, et nendega hiljem õppe- ja kasvatustöös arvestada saaks (*lisa 13-16*).
3. Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust kavandada oma tegevust ja teha valikuid, seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega, kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes, arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle, hinnata oma tegevuse tulemuslikkust, tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega; laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu; lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale. *Heaks näiteks on avastusõppe ehk suunatud uurimusliku õppe meetodi rakendamine, milles kõiki eelnevalt nimetatud oskusi saavad lapsed arendada. Suunatud uurimuslikku õpet rakendavad/on rakendanud 5-6 ja 6-7 aastaste lastega kümme õpetajat. Peamised tegevused avastusõppe puhul on: ennustamine, katsed, vaatlemine, uurimine, kompimine, kuulamine, mõõtmine, kunst jpm. Õpetajad on keskkonna loojad, vahendite pakkujad ja suunajad, kes aitavad lastel oma tegevusi ise kavandada, valikuid teha ja suunata lapsi seostama uusi teadmisi oma varasemate kogemustega.*
 4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, huve, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms; õppetegevuse korraldamisel mängu kaudu arvestatakse nii poiste kui tüdrukute huvidega, laste individuaalsete arengu eripäradega, vajadusel lihtsustatakse ülesandeid või antakse neid juurde, et lastel ei kaoks huvi tegevuste vastu. *Näiteks oli 2014. aastal 3-4 aastaste laste rühmas mõned lapsed, kes said oktoobrikuu jooksul 4. aastaseks, samal ajal oli ka neid lapsi, kes augusti või septembrikuu seisuga said alles 3. aastaseks ja seega oli juba sügisel vaja rühmaõpetajatel jälgida lapsi igapäevaselt, selgitada välja nende juba olemasolevad oskused ja teadmised ning viia nädala- ja kuuplaani sisse iga lapse jaoks eakohased õppe- ja mängutegevused, viia neid läbi väikestes gruppides, kus vajadusel saaks muuta/käsitleda teemasid lihtsustatult või vastupidiselt keerukamalt, et igale lapsele oleks midagi jõukohast ja midagi nuputamiseks.*
 5. Väärtustades iga last individuaalselt, viiakse vanemas rühmas läbi „IGA LAPSE NÄDAL“. Näide kiusamisest vaba meetodika rakendamisest: *Laps sai sellel nädalal juhtida karude koosolekut, olla hommikuringis õpetaja abiline, olla korrapidaja terve nädala jooksul, mõelda välja, kirja panna ja jutustada teistele oma muinasjuttu. Lapsele pühendatud nädalal oli lapse pilt lasteaia kodulehe avalehel. Rühmas koostati sellest lapsest poster, kuhu laps joonistas oma autoportree ja rühmakaaslased täiendasid seda positiivsete lausetega nädala kangelase kohta. Olenevalt rühmast ja õpetajatest võib ka laps koos vanematega kodus oma perest postri valmistada. Külas käisid selle nädalal lapse vanemad ja vanavanemad, kes tutvustasid oma tööd, hobisid ja õpetasid mõne enda lapsepõlvest päritud mängu (kondivurr, sokid sassis, head sõnad jne). Samuti võeti lasteaeda kaasa lemmikloom, kus lapsevanem korraldas koortekoolituse. Igal rühmalapsel oli kaasas oma mängukoer,*

kellele sai nime mõelda, rihma kaela ümber panna (pael), sai läbi teha erinevaid harjutusi, mida koolitustel tehakse (näiteks ringis jooksmine, istumine jne). Need nädalad õpetasid lastele austust üksteise vastu, esinemisjulgest, kuulamisoskust, sallivust, väljendusoskust, tolerantsust erinevate pereväärtuste vastu jt väärtusi.

6. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ja lapsi jälgitakse igapäevatoimingutes, vabamängus ning ka pedagoogi suunatud tegevustes. Õpetaja täidab kaks korda aastas arengutabeleid, koos peredega paigutatakse lapse märkimisväärsed edusammud töölehtedel, joonistustel jms. arengumappi, mille laps saab enda kätte lasteaia lõppedes. Lapse arengu hindamiseks võib näiteks arengumappidesse joonistada igal aastal kindlad pildid oma perest (iseendast), puust ja majast. Kooliminejal lapsel on olnud alati lõbus viie aasta tulemusi näha. Lapsevanemad hindavad oma lapsi läbi arengu hindamise tabelite, mida analüüsitakse koos õpetajaga iga-aastaselt arenguvestlusel. Vestlustel annab õpetaja tagasisidet lapse arengust ja õppimise (või arengu) tulemustest, selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes; tulemus dokumenteeritakse; vestlusi on läbi viidud 2013. a 89%, 2014. a 90%, 2015. a 99% vanematega.
7. Koolivalmiduse hindamiseks korraldatakse lastega vestlus kevadeti, kus õppealajuhataja hindab laste arengut, silmaringi ning heaolu lasteaiaiga. Rühma õpetajatele antakse tagasisidet. Vestluse küsimused on igal aastal samad, nii on võimalik igal aastal tulemusi võrrelda. Koolivalmiduse intervjuu raames küsitakse ka heaolu lasteaiaiga 4 palli süsteemis: 2014. a hinnati kõige kõrgemalt ehk 3,9 õues mängimist, võimlemist ja lasteaia toitu, kõige madalama hinnangu 2,9 said rühma reeglid, arvutamine ja magamine.
8. Iga aasta detsembris küsitakse tagasisidet/hinnangut lasteaia lõpetanud laste käekäigu ja arengu kohta esimese klassis; klassiõpetajad hindavad lapsi 5 palli süsteemis; hinnatakse kolme valdkonda: vaimne areng, sotsiaal-emotsionaalne areng ja õpioskused:
 - 2012. a lõpetanute keskmiseks hindeks 4,3- kõrgemaks oskuseks oli sõprussuhete loomine ja et laps tahab ja julgeb suhelda 4,8; tegutseb täiskasvanu juhiste järgi 4,7; õpioskustest on kõrgema hinnangu saanud see, et lapsed viivad oma tegevuse lõpuni ja töötavad aktiivselt tunnis kaasa 4,6.
 - 2013. a lõpetanute keskmiseks hindeks 4,2, kõrgemaks oskuseks oli sõprussuhete loomine 4,6, tegutseb täiskasvanu juhiste järgi 4,2, õpioskustest on kõrgema hinnangu saanud see, et lapsed hoiavad korras oma töökoha 4,2;
 - 2014. a lõpetanute keskmiseks hindeks 3,84; kõrgemaks oskuseks oli koostööoskus ning et laps tunneb kombeid ja järgib neid 4,3; õpioskustest on kõrgema hinnangu saanud see, et

lapsed hoiavad korras oma töökoha, viivad alustatud tegevuse lõpuni ning töötavad tunnis aktiivselt kaasa 4,2.

Lähtuvalt tulemustest võime Pillerpalli koolieelikute käekäiguga rahule jääda. Kolme aasta tulemusi võrreldes tõdeme, et meie lapsed on tugevad sotsiaal-emotsionaalse arengu valdkonnas: nad tahavad ja julgevad suhelda ning nad on aktiivsed kooliõpilased.

9. 6-7. a laste õpetajad ja eripedagoog-logopeed koostavad koolivalmiduskaardi, mille vanem esitab koolile ja millel näidatud arengu pädevused pärinevad 6-7. a laste koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast. Et vanem saaks ise veenduda oma lapse arengus ja sotsiaalsetes oskustes, hinnatakse seitsme aastaste laste koolivalmidust läbi Pärnu temaatikat käsitleva arengumängu, kus lapsed „rändavad“ läbi kodulinna huviobjektide ning lahendavad erinevaid ülesandeid. Lapsed on jaotatud gruppidesse, nende vanemad jälgivad laste toimetamist saalis; tegevus kestab umbes tund aega. Arengumänge viiakse läbi alates 2011. aastast, kaasatud on liikumisõpetaja ja muusikõpetaja. Aktiivsesse tegevusse on lõimitud kõik õppetegevuse valdkonnad, ülesannete raskused lähtuvad õppekavast tulenevatest seitsme aastaste laste eeldatavatest oskustest. Näide: *PILT: BUSSIJAAAM Mis koht see on? Palun ütle üks koht Eestimaal, kuhu saaks siit sõita? Ülesanne: Nüüd saad lõbusa ülesande, kuna buss jääb hiljaks – saad paberi millel on geomeetiline kujund. Mis kujundi sa said? Täienda seda nii, et sellest tekiks keegi või miski. Kui töö valmis, siis murra paber algul pikuti pooleks ja siis veel teistpidi. Pane ümbrikusse.* <http://en.calameo.com/read/00251731257f206d21204>
10. Igal sügisel koolieelikute lastevanemate koosolekul on kutsutud kahe kooli õpetajad (nendesse koolidesse suunduvad meie lasteaias enamik lapsi), kus õpetajad räägivad oma ootustest ning millega peaksid pered arvestama. Lapsevanemate huvi teema vastu on suur - nad osalevad koosolekute 100%, on aktiivsed esitama küsimusi ja tunnevad muret kooliminemise ees.
11. Pillerpalli lasteaed tegeleb „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodikaga. Koolidest saadud tagasisidest lähtuvalt võime väita, et lähiümbruses asuvates koolides „Kiusamisest vaba kooli“ meetodikaga ei tegeleta. Kõigis koolides pööratakse tähelepanu üldoskustest tulenevalt väärtuspädevustest, mis on lõimitud ainetega. Meie koostööpartner, Pärnu Vabakool pöörab suuremat tähelepanu väärtustele, rõõm tõdeda, et kooli väärtused on meie lasteaias omadega sarnased.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?

Rakendatakse järgnevaid hindamismeetodeid: laste vaatlemine; õpetaja eneseanalüüs, personali arenguestlus juhtkonnaga ja heaoluuuring; personaalne suuline tagasiside lastevanematelt/ le; arengumängu hindamine ja analüüsimine lastevanematega; arenguestlused lastevanematega; tagasiside algklassiõpetajatelt õppealajuhataja kaudu; tagasiside koolivalmidusest õppealajuhatajalt.

Veelgi täpsema hindamise jaoks võiks tutvustada algklasside õpetajatele/ klassijuhatajatele lasteaias

läbiviidavat arengumängu, et saada nendelt tagasisidet, mida võiks enne kooli minekut veel harjutada. Kooliõpetajate arvamused ja ettepanekud oleksid head nii lasteaiaõpetajatele kui ka vanematele. Sellisel kujul koolitusel peaksid osalema vaid kooli- ja lasteaiaõpetajad ning lapsevanemad. Pärast mängu toimuks ühine arutelu, mille käigus selgitatakse välja, mida peaks juurde lisama, vähemaks võtma või kas lasteaed ja kool kannavad edasi ühiseid väärtusi.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Teemad, mida soovime veel hinnata:

- Õppetegevuste vaatluse tulemusena tuleb rohkem tähelepanu pöörata õppetegevuste mängulisusele, et laps saaks tegevusest eduelamust ning tal oleks rohkem võimalusi teha valikuid ja otsuseid vahendite valiku ning aja kasutamise osas ja milliseid väärtusi tegevus kandis. Heaks võimaluseks on tegevuskeskuste loomine Hea Alguse metoodika näitel. Samuti teiste õpetajate avatud tegevustes osalemine, nende vaatlemine ja analüüsimine, häid mõtete ja eeskujude andmine teistele õpetajatele. Uuest töökorraldusest lähtuvalt pöörame sellel õppeaastal tähelepanu kogu rühma personali koostööle õppetegevuse läbiviimisel.
- Seoses sujuva üleminekuga lasteaia kooli, tuleb õpetajal viia end põhjalikumalt kurssi esimese klassi õppekavaga. Koostöös kooliga on võimalus teha ümarlaudu, kus osalevad kooliõpetajad koos lasteaiaõpetajatega, et koos arutada õppekavade teemadel. 2015a toimub koolide ja lasteaedade õppealajuhatajate ümarlaud, kus arutatakse teemal- milline koolivalmiduskaart toetab kooliõpetajat tõhusamalt, senised napisõnalised kaardid ei anna lapsest piisavat ettekujutust.
- Teha jätkuvalt arendustööd õppekava valdkondades, sest laste arengu hindamise tabelite sõnastus on väga spetsiifiline ja ebaselge ning lapsevanemale kohati keeruliselt sõnastatud (koostajateks olid Pärnu eripedagoogid ja logopeedid). Seetõttu toimub praegu kasutusel olevate 2-7. a laste arenguhindamise tabelite täiendamine. Sellel õppeaastal tuleb õppekavas täiendada üld- ja lapse arengu hindamise ning väärtuskasvatuse täiendatud osa. Moodustatud on töörühm, kuhu kuuluvad kaheksa õpetajat, õppealajuhataja ja eripedagoog-logopeed. Pärnu linna tasandil pööravad sellel õppeaastal õppealajuhatajad ja lasteaednike ühenduste liikmed suuremat tähelepanu õppekava sisulise poolele. Ka meie lasteaia õpetajad kuuluvad mitmesse ühendusse: Suunatud uurimuslik õpe, Keel ja Kõne, Hea Algu, Keskkonnakasvatus, Muusika, Tervise edendus, Liikumine, Kunst ja eriõpetus lasteaias.
- Selleks, et muukeelsete perede lapsed ja lapsevanemad hindaksid meie lasteaia väärtusi, et neil tekiks meie lasteaia turvatunne, tuleks tõhustada koostööd erineva keelelise ja kultuurilise taustaga laste arengu toetamiseks, samuti toetada õpetajat muukeelsete laste keeleõppe süsteemsuse tagamisel, rohkem teha koostööd olemasoleva võrgustikuga: pedagoog-

lapsevanem- logopeed – Pärnu Rajaleidja keskus. Laste arengu toetamiseks osta eripedagoog-logopeedile erinevaid häälikuseadevahendeid ning raamatuid.

- Et tõhustada probleemideta üleminekut lasteaiast kooli ning toetada individuaalselt muukeelseid ja abivajavaid lapsi kõnearenduses, luua võimalused tugiõpetaja ametikoha loomiseks.
- Koolivalmiduse intervjuu raames küsitletud heaolu lasteaiaga tulemustele tuginedes võime väita, et lapsed hindasid kõige madalamalt rühma reegleid ja magamist. Sellest tulenevalt leida võimalused vaikseks tegevuseks lastele, kes ei vaja lõunast und; mõne rühma reegli mittetäitmise puhul, korraldada arutelu, näiteks karude koosoleku kaudu, et lapsed selle reegli täitmise vajalikkust paremini mõistaksid.
- 6-7. a laste tagasiside tulemusena tõdeme, et tihti lapsed mäletavad ainult neid sündmusi, mis on toimunud viimase poolaasta jooksul. Selleks, et lastele toimunud sündmusi meenutada, saame kasutada lasteaias suurt pildipanka, et lastele piltide kaudu meenutada möödunud eredamaid hetki. Selleks planeerime korraldada piltide vaatamise hetki aktiivsest õppetööst vabal ajal.

Aspekt 2.

Kujundatakse lastes hoolivust ning austust iseenda, vanemate, teiste laste, kaaskodanike ja kõige elava vastu.

1. Lasteaia üheks põhiväärtuseks on - iga inimene loeb (*lisa 1 Pillerpalli väärtused*).
2. Kõik lasteaias rühmad ja juhtkond pööravad väärtuskasvatusele aastaringselt tähelepanu, rakendades erinevaid meetodeid ja meetodikaid ning korraldades üritusi. Lasteaia igapäevategevuste eesmärgiks on mõelda, arutleda omaenda ja teiste väärtuste üle, kujundada iseloomuomadusi, innustada selgusele jõudma oma väärtustes, tegema sotsiaalselt vastutustundlikke otsuseid (mõistma tagajärgi) ning neid põhjendama - väärtuskasvatus käib inimeste kaudu. Laps omandab käitumismallid ja väärtushinnangud täiskasvanute ja kaaslaste jäljendamise teel, seetõttu peame väga oluliseks pöörata tähelepanu kõigi lasteaias olevate inimeste väärrikale käitumisele ja kommetele.
3. Õpetajad toetuvad õppetegevuste läbiviimisel „Kiusamisest vaba lasteaias“ metoodikale, kus läbi rolli-, situatsiooni-, õppe-, draama- ja loovmängu kujundatakse lastes hoolivust ja austust iseenda, teiste laste ja kaaskodanike vastu. Läbi situatsioonimängude saavad lapsed väärtustada ja mõista teiste tundeid ja arvamusi - lapsed mõistavad, mis on hea ja halb ning oskavad teha valikuid.
4. Igapäevaselt tegutsevad meie lapsed koos puuetega lastega - arendusrühma ja toimetulekukooli õpilastega. See aitab kasvatada tolerantust, mõista ennast ja teisi, luua terviklikum maailmapilti, olla toeks ja suhelda eriliste lastega, paremini kohaneda erinevate inimestega ning reageerida

ettearvamatule käitumisele.

5. Rühmad kasutavad lastega ühiselt koostatud väärtustepuu meetodit (*lisa 3*). Väärtustepuule pakuvad lapsed ise väärtuseid, mida nad ise oluliseks peavad ning õpetajad vastavalt vanusele kirjutavad/joonistavad ise või lasevad lastel kirjutada/joonistada ja puule kinnitada. Väärtustepuud kasutatakse rühmareeglite koostamiseks ja probleemide lahendamiseks õpetajate suunamisel.
6. Kui aastaringselt rakendatakse igas rühmas nn väärtustepuu meetodit, siis ühel õppeaastal rakendati terves asutuses nn projektiaasta teemana väärtustepuud, mil koos lastega asetati igal kuul läbi õppetegevuse käsitletud rühmade väärtused saali seinal asetsevatele puudele. Selgus, et mõnda väärtust olid erinevas vanuses lapsed korduvalt nimetanud. Esiletõstetud väärtuste hulgas olid nii bioloogilised, füüsilised kui ka moraalsed väärtused: *sõprus, perekond, loodus, tervis ja inimene*. Pillerpalli väärtustepuu enim nimetatud väärtuseid arutleti lastekaitsepäeval aset leidval mänguhommikul, kus õpetajate juhitud töötubades said lapsed arutleda eelpool nimetatud väärtuste üle, miks just *sõprus* on kõige olulisem jne (*lisa 4*). Kogemusi väärtustepuu meetodi rakendamisest on õppealajuhataja jaganud vabariiklikel Tervist Edendavate Lasteaedade suvepäevadel Nelijärvel, samuti on tutvustatud väärtustepuud Pärnu linna ja maakonna õpetajatele kogemuspäevadel.
7. Nii rühmaõpetajad kui ka liikumis- ja muusikaõpetaja viivad aastaringselt läbi õuesõppe tegevusi ja üritusi, mille kaudu suunatakse lapsi kõige elava vastu huvi tundma (näiteks iga-aastane toimetulekukooliga ühine 1. septembril tarkuse- ja Jüripäeva tähistamise tõrvikuretk. 2014/2015 õppeaastal oli Pärnu Lasteaia Pillerpall aasta eesmärk „Kisklik puu ei anna kiudu välja, lahke puu annab hea laastu“. Toimus Jüripäeva tõrvikuretk, mis kandis nime „*Tunne puid*“. Selle raames õppisid lapsed tundma läbi väärtuskasvatuse, mõistatuste ja vanasõnade lasteaia õuealal kasvavat kümme erinevat puud, nende lehti ja vilju. Õpiti tundma okas- ja lehtpuude erinevusi, saadi teada, kuidas kasutatakse puude vilju, puitu jne. Samuti taheti läbi eesmärgi kujundada lastes loodussõbralikku käitumist (*lisa 5, 6*). *Lapsed käivad erinevatel aastaegadel õppekäikudel väljaspool lasteaeda, kus nad tutvuvad erinevate elukooslustega – meri, jõgi, järv, mets, niit, raba.*
8. 2014. a osaleti Eesti Vabariigi presidendi poolt välja kuulutatud *Facebook*'i põhisel joonistusvõistlusel „Eesti head asjad“. Osalemiseks korraldati laste koosolek, kus selgitati välja, mis on Eesti head asjad. Iga laps sai avaldada ja põhjendada oma arvamust. Heade asjadena nimetati oma sõpra, ema, isa, Pärnu merd, kodu, vanavanemaid, õpetajaid, koduloomi, presidenti jne. Igaühe mõttest sündis joonistus. Kõik osalejad ja tööde juhendajad said presidendi poolt allkirjastatud tänukirja, mille õppealajuhataja pidulikult selleks korraldatud ühisüritusel üle andis (*lisa 7, 8*). Õpetajad märkasid, et lapsed võtsid

sellest innukalt osa ja tundsid tänukirja saades uhkust (iseenda väärtustamine). Vabariigi 95. aastapäeva aktusel vaatasid juhtkond, õpetajad, õpetaja-abid ning lapsed Eesti presidendi videot, kus ta tänas lapsi näitusel osalemast, tunnustas joonistusi, mida lapsed olid teinud.

9. Toetudes „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodika põhimõtetele, lahendavad rühmaõpetajad tekkinud konflikte läbi situatsioonimängude. Näiteks toimus rühmas laste vahel joonistuste arvustamine ja halvustamine, otsustati lahendada see probleem läbi situatsioonimängu, mille viisid läbi rühmaõpetajad. Mängu käik: *üks õpetaja halvustas teise õpetaja joonistatud pilti ning teine näitas välja neid tundeid, mis tal tekkisid selle kaudu. Laste ülesanne oli märgata ja analüüsida, mis oli valesti ja mis tunded esile kerkisid. Lõpuks tuli ühiselt leida situatsioonile lahendus. Hiljem märgati laste omavahelist positiivset suhtlemist ning ka kaaslaste tunnustamist.*
10. Karude koosolekuga pööratakse suurt tähelepanu laste isiklike asjade väärtustamisele. Rõhutatakse, et teiste asjade võtmiseks tuleb esmalt saada luba. Igal lapsel on õigus oma privaatsusele (isiklikud asjad lapse kapis jm). Üsna ruttu märgati muutusi laste omavahelistes suhetes. Tagasihoidlikumatel lastel tekkis julgus suhelda kõigi rühmakaaslastega, nad julgusid aktiivsemalt avaldada oma arvamust, teha ettepanekuid ja neid põhjendada, näiteks mängudes hakkasid nad pakkuma välja oma ideid, mida teised aktsepteerisid.
11. Rakendades rühmades „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodikat, on õpetajad märganud arengu hindamise ja vaatluste tulemusena järgnevaid positiivseid muutusi: lapsed mängivad rühmas nii kõrvuti kui ka koos; omavahel suheldes areneb kõne kiiremini; lapsed on muutunud aktiivsemaks, julgemaks, samuti on arenenud empaatiavõime ja kujunemas on oskus arvestada teiste lastega; lapsed on üksteise suhtes sallivamad; lapsed saavad aru, mis on halb, mis hea; lapsed on avatud ja julgevad rääkida nii oma muredest kui ka rõõmudest; lapsed oskavad analüüsida oma käitumist, lahendada konfliktiolukordi, leides olukorrale mõlemaid pooli rahuldava lahenduse; paranenud on grupi- ja paaristöö oskused; lapsed tahavad meeleldi esineda, on muutunud julgemaks ja arenenud on jutustamisoskus (oma tehtud raamatute tutvustamine, oma lemmikraamatu sisu jutustamine teistele); lapsed väärtustavad rohkem oma perekonda – ema, isa, õde, venda ja vanavanemaid ning teavad, et perekond on väärtus; lapsed teevad ise ettepanekuid mõnele kuulnud luuletusele välja mõelda sobivaid liigutusi.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?

Lapsed soovivad jagada oma kogemusi ja mõtteid. Seetõttu arvavad õpetajad, et mõjusaks andmete kogumise viisiks oleks laste tagasiside ja selle kirjalik reflekteerimine õpetajate poolt (sõltuvalt vanusest).

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Selgitamaks välja laste individuaalsed vajadused, tuleks õpetajatel koostada vaatluspäevikud laste mängu- ja õppetegevuste kohta. Vaadeldes pöörata tähelepanu, milliseid väärtusi laps tegevustes edasi kannab (näiteks hoolimist) - õpetaja märkab ja kirjutab üles erinevaid tähelepanekuid. See võimaldaks veelgi efektiivsemalt välja selgitada laste huvid, oskused, eripärad ja vajadused.
- Lapsevanemad on väljendanud muret, et laste kodune käitumine ei väljenda austust vanemate vastu. Laps käitub lasteaia ühtemoodi ja kodus teisiti. Selleks võiks vanemaid viia kurssi nende väärtuste ja reeglitega, millega lasteaia tegeletakse. Näiteks korraldada karude koosolekuid lastevanematele koos lastega, et nii lapsed kui ka vanemad mõistaksid ühiste väärtuste, reeglite tähtsust ja kannaksid neid ka kodus keskkonnas edasi.

Aspekt 3.

Lasteaial on välja kujunenud oma traditsioonid ja neid traditsioone peetakse oluliseks.

Meie lasteaia pööratakse tähelepanu projektipõhise õppe rakendamisele ehk terve õppeaasta jooksul tegeletakse süvendatult konkreetse teemaga. Õppeaasta teemat valides pööratakse tähelepanu Pärnu linna ja üle-eestilistele Kultuuriministeeriumi ja Keskkonnaameti teema-aastatele. Toimunud on lugemis-, kultuuripärandi-, vee-, liikumis- ja muusika-aasta. 2015/2016 õppeaasta teema valikul kaasasime ka lapsevanemaid. Kuna osavõtt ei olnud aktiivne, siis teema valikut tehes pöörasime tähelepanu 2015. a muusikale ja 2016. a merekultuurile ning lasteaia aasta teemaks said kombineeritult „Meri ja muusika, oska neid näha ja kuulata“. 2014/2015 õppeaastal oli lasteaia teemaks „Kisklik puu ei anna kiudu välja, lahke puu annab hea laastu“ /Eesti vanasõna/. Iga õppeaasta alguses on õpetajatel võimalus valida, milliseid üritusi või näituseid ta soovib läbi viia. Pärnu Lasteaia Pillerpall on välja kujunenud iga-aastased traditsioonilised üritused, mida rühmameeskonnad koostöös liikumis- ja muusikaõpetajatega ette valmistavad. Eesmärgiks on pöörata tähelepanu lasteaia väärtustele - väärtustada kultuuri, tervist, lähedasi ja iseennast. Iga üritus jäädvustatakse kroonikaraamatusse, eredamaid hetki ja tegevusi kajastatakse meedias.

Näited lastele ja peredele mõeldud tegevuste kohta:

- Iga lapse individuaalsusega arvestamist toetavad järgmised üritused: iga lapse nädal 6-7. a laste rühmas, poiste- ja tüdrukutepäev (*lisa 9, 10*), mil poisid kohtuvad mõne mehise ameti esindajatega (kohtumine kaitseliitlastega, sõudjatega jne), tüdrukud teevad moeshow' sid, käivad ilusalongides või tantsustuudiotēs. Muusikaõpetaja korraldab iga aastaselt „Laulupai“ kontserdeid 5-7. a lastele ning 1. aprillil on lastel võimalus ühe tunni jooksul minna lasteaia vabalt valitud kohta ja teha seda, mida hing

ihkab.

- Hoolivust, ühtekuuluvust ja austust teiste inimeste vastu kannavad edasi näiteks koolieelikute lõpupidu, mil lasteaia lõpetajad kingivad sõimerühmale oma lipu. Väikesed põnnid saavad neli aastat selle lipu eest hoolitseda ja üritustel uhkelt kanda (*lisa 17, 18*). Samuti rahvusvaheline pere- ja vanavanemate päev, mida korraldavad õpetajad koostöös liikumis- ja muusikaõpetajaga.
<http://www.parnupostimees.ee/1829044/pillerpall-pidas-vanavanemate-paeva>;
<https://en.calameo.com/read/002517312aee6650b413f>

Igal aastal korraldatakse kooliminejatele erinevaid üritusi, näiteks ööbimine lasteaias. Tegevusi planeerivad rühmade õpetajad ning enamasti rännatakse pimedas majas taskulampidega ringi ning lapsed jätaavad teistesse rühmadesse enda poolt kirjutatud kirjakesi, mis teisi maja liikmeid järgmisel hommikul üllatavad (*lisa 19*). Koolieelikutele korraldatakse ka pidulik lõunasöök saalis koos personaliga, kus lapsed tänavad väikese kontserdiga ja omavalmistatud kaartidega kokkasid ning teisi rühmas mittetöötavaid personaliliikmeid (*lisa 20*). Rahvuslik perepidu „Oi seda ilusat aega“ (*lisa 12*), mis toimus väljaspool lasteaeda Pärnu Kalurihallis (Pillerpalli lasteaia kui ka Toimetulekukooli koostööpartner). Toimusid ühislaulud ja –tantsud, avatud oli kohvik, kuhu lapsevanemad tõid head ja paremat.

- Väärtustades kodumaa ja kodukoha kultuuri tähistatakse näiteks Kolmekuningapäeva, kus ühise peo, mängupäeva või näidendiga saadetakse kuused ära. Traditsioonilised on leiva- ja piimanädalad (*lisa 21, 22*), toimuvad väljasõidud, mekitakse omavalmistatud leiba koostöös lastevanemate ja erinevate pagariäridega. Vabariigi aastapäeva tähistatakse pidulikult kogu lasteaia pererega ning igal aastal erinevalt, näiteks pidulik riietus eesti lipu värvides, presidendi vastuvõtu läbimängimine, saali kaunistamine, hümmi laulmine, etendused (*lisa 23, 24*).
- Väärtustades teatrikultuuri ja viisakust, käivad lapsed erinevates teatrites, näiteks üks kord aastas külastavad koolieelikud Tallinna Nukuteatrit. Pärnu Endla teatri etendusi külastavad lapsed 2-4 korda aastas <https://plus.google.com/photos/100505837834737295702/albums/6089615073291382657>. Väiksemad lapsed saavad etendusi nautida ka lasteaias. Lasteaeda kutsutavate teatrite valiku otsustab pedagoogiline nõukogu õppeaasta alguses, lähtudes meie projektiaasta teemast ning väärtuskasvatusest.
- Tervislike eluviiside väärtustamiseks ja hoidmiseks nii kodudes kui ka lasteaias, on väga tähtsal kohal on iga-aastane südamenädala tähistamine. Nädala raames toimuvad erinevad ettevõtmised: hommikuvõimlemised, õppekäigud ja -matkad, ülelinnaline erirühmade mängu- ja spordipäev koolieelikutele, mänguhommik ja Jüripäevajooks koos Toimetulekukooliga, vestlused tervislikust toitumisest ja terve olemisest, tervisliku mahla valmistamine, <http://www.parnupostimees.ee/3164069/pillerpallis-tehakse-sudamele-roomu>, rahvusvahelise häälepäeva tähistamine muusikaõpetaja eestvõtmisel <https://picasaweb.google.com/107813931288038250249/2015SudamenadalHaalepaev?feat=directlink>.

Laste kehalise aktiivsuse ja liikuva eluviisi tõhustamiseks, saavad 4-7. a lapsed osaleda trennides nagu judo, jalgpalli ja tants. Treeningud toimuvad läbi õppeaasta asutuse saalis ja õuealal. Laste edusamme tutvustatakse vanematele ühisüritustel - tantsutüdrukutel on olnud võimalus esineda lasteaia jõululaadal, jõulupeol, tüdrukute päeval ja emadepäeva kontserdil.

- Märkamise, hoolivuse ja turvalisuse väärtustamiseks toimuvad külastused tuletõrjajate päästekomandosse. Koostöös politsei- ja piirivalveametiga on toimunud helkuripäevad (ärevust on tekitanud politseinike poolt varahommikused helkurikontrollid personalile ja peredele) ning liiklusnädalad, mida korraldavad tavaliselt liikumis- ja rühmaõpetajad <http://www.parnupostimees.ee/3000263/politsei-haris-pillerpalli-lapsi>, <http://www.parnupostimees.ee/3368313/pillerpalli-lapsed-oppisid-labi-mangu-turvaliselt-liiklema>.

Näited personali tegevuste kohta, mis loovad ühtekuuluvus-, lugupidamis-, austus- ja sõprustunde:

- Meeskonnatööd ja „meie“ tunnet on tugevdanud tervise meeskonna poolt korraldatud üritused. Kõikidest toimunud üritusest teeb korraldaja kokkuvõtte, kus toob välja õnnestumised ja parendusvaldkonnad. Antud kokkuvõtted aitavad edaspidiseid üritusi paremini planeerida ja korraldada. Lasteaial on püsiv, rahulik ja rõõmsameelne personal, kes osalevad aktiivselt terviseetmalistes ja muudes üritustes ning annavad oma panuse terviseedendusse. Töötajad on alati huvitatud oma tervise parendamisest (*lisa 29*).
- Kevadisel südamenädalal toimuvad personalile tervisetestid, erinevad loengud, doonoripäev, shindo (venitus) treeningud, terviseampsude ja salatite konkurss ning matkad. Näiteks toimus 2014. aastal matk „2014 sammu tervise heaks“ ning ajalooline matk Pärnus, mille läbiviija, lasteaia õppealajuhataja, oli koostanud foto-orienteerumise vanade ja kaasaegsete Pärnu fotode võrdlemise ja äratundmise järgi. Igas punktis räägiti olulisi fakte konkreetse koha kohta Pärnu ajaloost. Personal hindas ürituse informatiivsust ja Pärnu tundmist läbi ajaloo kõrgelt <https://picasaweb.google.com/107813931288038250249/2015SudamenadalPillerpallis?feat=directlink> (*lisa 30-31*).
- Traditsioonilised personali ühisüritused on: õppeaasta alguspidu, õpetajate päev, jõulupidu, personali liikmete juubelid ja õppeaasta lõpupidu. Igale juubilarile kingitakse lasteaia ajalehe Pillerkaja juubeli-eri, kus on jäädvustatud juubilaril elulugu ning kõik personaliliikmed on jaganud humoorikaid fakte jm sünnipäevalapse kohta. Pillerkaja eestvedajaks on õppealajuhataja. Sellel aastal toimus õppeaasta lõpetamine Pärnu maakonnas Vene talus, juunikuus sõitsime üheskoos õppereisile Tallinna Teletorni ja Botaanikaaeda <http://en.calameo.com/read/0025173128e71d74b5ffe> (*lisa 32-33*). Õppeaasta lõpetamise väljasõidu vm korraldab eelmisel õppeaastal Aasta meeskonna tiitli saanud meeskond.
- Tegusate kolleegide tunnustamiseks ja motiveerimiseks antakse igal kevadel välja järgmised tiitlid- Aasta kolleeg, Aasta tervise edendaja ja Aasta meeskond. Meeskondi on lasteaias 11: kuus rühma, köök, saal, majahoidja-koristaja tiim, tervisemeeskond ja juhtkond. Töötajate tunnustamise ja

	<p> motiveerimise põhimõtted on eelnevalt kokkulepitud - lähtuvalt lasteaia tunnustamises korrast ning väärtustest on välja toodud tunnustamise kriteeriumid ning hindamiskord: esimene koht saab 5 punkti, järgmine 3 ja viimane 1 punkti, iga kandidaadi juurde lisatakse lühike põhjendus. Tiitli pälvinu saab vastava sisulise tänukirja, lillekimbu ja rändkarika. Lisaks kolleegide tunnustamisele pööratakse tähelepanu õppeaastal toimunud eredamatele hetkedele – igal meeskonnal palutakse välja tuua kolm kõige meeldejäävamat sündmust. Kokkuvõtte hääletustulemustest esitatakse õppeaasta lõpetamisel fotodest koosneva esitlusena, kus nimetatakse iga tiitli kolm parimat ning lõpuks võitja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oleme uhked, et lasteaia direktor pälvis 2015. a Pärnu linna tasandil aasta haridusjuhi tiitli, https://picasaweb.google.com/102620576270544742653/2015OpetajatepaevParnuKontserdimajas?feat=directlink. <p>Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Igast üritusest on tehtud fotojäädvustusi, mida kajastatakse lasteaia koduleheküljel http://www.pillerpall.parnu.ee/joomla/ ja Facebooki kontol. Tagasiside saamisel kasutatud suulist tagasiside vormi, kuid kasutusel võiksid olla spetsiaalsed ürituste tagasisidelehed, mida oleks igal lapsevanemal ja õpetajal võimalik soovi korral täita. See annaks ürituse korraldajatele kasulikku informatsiooni, mida ja kuidas võiks järgnevatel aastatel teisiti teha. Lastevanematelt saab tagasisidet ka läbi rühma listide ning rühma Facebook'i vahendusel. <p>Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühiseid traditsioonilisi üritusi võiks rohkem korraldada koos Toimetulekukooliga, et tekiks tihedam koostöö ja ühtsustunne kahe maja vahel.
--	---

VALDKOND	KESKKOND
Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lastest hoolitakse ning arvestatakse nende tunnete ja arvamustega. 2. Kasvukeskkond pakub võimalusi mitmekesiseks mänguks ja laste tegutsemiseks väikestes gruppides. 3. Arvestatakse laste eripäradega ning erivajadustega.
- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle	Aspekt 1. Lastest hoolitakse ning arvestatakse nende tunnete ja arvamustega. <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoolides lastest, on loodud rühmas turvaline psühhosotsiaalne keskkond, kus neil on hea ja julge tegutseda. Õpetajad on avatud ning arvestavad laste tunnetega, ergutades neid avatusele. Rühma meeskonna eesmärk on süvendada oskust astuda vastu ebaõiglusele, olles sealjuures hea lasteaiakaaslane. Näiteks: <i>lasteaia saalis seati sisse väärtustepuu, mille eesmärgiks oli, et laps jõuaks ise arusaamiseni, millised on olulised väärtused elus. Iga rühm tõi väärtustepuule igal</i>

aspektiga tegeleb ja **kuidas** ta seda teeb?
Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit

- **Millised andmed** ja nende **kogumise viisid** võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt **hinnata**, et selle aspektiga tegelemine on **tulemuslik**?

- Kas ja kuidas on planeeritud **kitsaskohtadega tegelemine**?

kuul ühe väärtuse, mis oli koos lastega õppekasvatustöös välja selgitatud. Lastekaitsepäeval tehti kokkuvõtte ja arutleti koos lastega, miks on mõnda väärtust palju kordi esile toodud. Kõige populaarsemateks väärtusteks kujunesid sõprus, loodus, pere, hoolivus, tervis ja armastus. Näiteid väärtuste valikutest vanuseti: 6-7. a väärtused olid loodushoid, töökus, sõbralikkus, kodumaa armastus, raamat kui inimese sõber, naljaga sõbraks, ilu meie ümber, loovus, leiva austamine ja kodu kui väärtus. 5-6. a väärtused olid viisakussõnad, vabanduse palumine, leppimine, haigete kohale puhumine, erinevad inimesed meie ümber, pere, loomad, käitumine erinevates kohtades, looduse ilu. 4-5. a väärtused olid inimene, loodus, hea tervis vanavanematel, rahu hinges, kodus ja suhetes, aeg, koostöö ja abivalmidus. 3-4. a väärtused olid pere, mina ise, rõõm, abivalmidus, teistega arvestamine, sõbralikkus ja loodus. Erivajadustega laste rühma väärtused olid armastus, sõprus, hoolivus ja ühtekuuluvus. 2-3. a laste rühmaõpetaja luuletas väärtuste kohta vahva luuletuse:

MUL ON SÕPRU PALJU HÄID, KÕIKIDEGA LÄBI KÄIN! (SÕPRUS)

ÕUES KÄIN JA LULLI LÖÖN, LUND JA JÄÄD MA EI SÖÖ! (TERVIS)

MA TAHAN OLLA HEA JA SEDA OMA EMMELE,

ISSILE JA SÕPRADELE JAGAMA MA PEAN! (HEADUS)

LOODUST KORRAS HOIDMA PEAB, SEDA IGA LAPS JU TEAB! (LOODUS)

KUI MINU SÕBER HÄTTA JÄÄB, SIIS MINA SEDA NÄEN! (ABIVALMIDUS)

KUIGI OLEN ALLES VÄIKE, OSKAN ÖELDA TERE, (VIISAKUS)

MINU EMME JA MINU ISSI, MINU ÕEKE JA VENNAKE

SEE ONGI MINU PERE. (PERE)

Järgnevalt lingilt saab lugeda kokkuvõtet kirjutisest "Eesti keele ja rahvuskultuuri väärtustamine Pillerpalli lasteaias", <http://en.calameo.com/read/00251731204d39d89a362>.

2. Õpetajad kaasavad lapsi ja peresid igapäevase õppekasvatustöö planeerimisse ja ettevalmistamisesse. Lastelt küsitakse, mis teemad neid huvitavad ja mille kohta soovivad rohkem teadmisi saada. Kõigil oli võimalik kodus koos perega uurida erinevaid teemasid, millest meie saame uusi ideid igapäevatööks lastega ja ka põnevaid teadmisi. Sellega anname võimaluse silma paista ka tagasihoidlikumatel lastel. Lapsed julgevad rääkida oma rõõmudest ja ka muredest, nad on avatud, toetudes teineteisele. Näiteks otsustati ühes rühmas muuta esmaspäevad muinasjutupäevadeks, seda seetõttu, et lapsed soovisid pidevalt etendusi teha. Sellest sündis koostöö lastevanematega, kes hakkasid rühma tooma teatri tegemiseks vajalikke vahendeid (näpu- ja käpiknukud, dekoratsioonid jm). See mõjutas positiivselt laste fantaasiavõimet ja ka vaiksemad lapsed muutusid julgemaks ja tahtsid teistega koostööd teha.
1. Iga last kaasatakse aktiivselt tegevustesse, mille kaudu nad saavad oma teadmisi ja oskusi arendada (kaasaarvatud muukeelne laps). Näide „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodika

rakendamisest: *Üheks karude koosoleku teemaks oli tolerantsus teisest kultuurist tulnud lapse vastu, kes ei osanud veel suhelda eesti keeles. Lapsed mõistsid ja arvestasid sellega. Selle kaudu sai tähelepanu pöörata ka teistele väärtustele (sallivus, empaatia, abivalmidus jne). Leidsime, et arendamiseks lastes sallivust ja mõistmist teisest kultuurikeskkonnast päritud inimeste suhtes, peab õpetaja ise olema salliv erinevuste suhtes ja avatud uuele, kasutades õppetöös teiste rahvuste mänge, laule jne.*

2. Aktiivõppe meetodid (õuesõpe, projektipõhine õpe, avastusõpe, mänguline matemaatika õpetamise meetod „Lähme arvumaale“ jms) annavad võimaluse õppe- ja kasvatustegevusi kavandada lastepäraselt ja iseseisvalt tegutsedes. Laps saab ise uurida, avastada, katsetada, kogeda ja mängida. Lapsevanemad hindavad 2010. a ja 2015. a läbi viidud heaolu-uuringus õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimist kõrgelt, tõusnud on usaldus rühmaõpetajate vastu, heaolu-uuringust tulenev joonis lk 26. *Näiteks avastusõppes hinnatakse koostööd lapse- vanema ja õpetaja vahel, mis tähendab, et teemasid käsitletakse nii lasteaias kui ka kodus. Teema „Avasta ilm“ korral õpivad lapsed igapäevaselt jälgima nii ilma, temperatuuri erinevusi erinevates keskkondades kui ka muutusi looduses (sh nädalavahetustel). Lastevanematele on tutvustatud avastusõppe eesmärgid ja planeeritud tegevusi, mistõttu toimib koostöö peredega sujuvalt.*
3. Lapsed väljendavad end tihti käeliste tegevuste kaudu, liikumis- ja ehitismängudes ning mängivad meelsasti erinevaid lauamänge, õppides kõigi nende tegevuste kaudu uusi teadmisi, üksteisega arvestamist, kuulamis- ja väljendusoskust, viisakust, kokkulepitud reeglitest kinnipidamist. Mängu kaudu saavad lapsed teadmisi terve olemise võimalustest ja tähtsusest - valmistasid ise lauamängu – toidumemoriini, tervislikke salateid ja puuviljavardaid.
4. Toetudes „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodika põhimõtetele, saab iga laps võimaluse olla eestvedajaks „Karude koosolekul“, lähtudes laste endi poolt pakutud teemadest. See mõte sai teoks, kuna igapäevaselt lasteaias viibides tekkisid lastel omavahel erinevad olukorrad, mis vajasisid koos lahendamist. Näiteks, arutledes sõprusuhete teemal, jõuavad lapsed järeldusteni, et sõbralikult saab suhelda kõigiga. Läbi mängude ja situatsioonide analüüsimise mõistavad lapsed, et ükski mängukaaslane ei ole paha, vaid halb võib olla hoopis tema tegu. Õpetajad märkasid vaatluste tulemusena, et läbi „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodikas ettenähtud koosolekute paranesid lastel omavahelised suhted, üksteisega arvestamine, kaaslane aktsepteerimine ja õpiti üksteist kuulama. Koosolekul said kõik lapsed soovi korral avaldada oma arvamust. Keskenduti laste edule, et puuduks hirm ja kartus ebaõnnestuda. Näide: *Tegevus toimus läbi situatsioonimängu, kus üks laps kutsus teist last lasteaiast salaja koju minema. Lastega sai räägitud teo tagajärgedest ning ohtudest. Hiljem situatsiooni läbi mängides ütles kutsutud laps „ei“ ja jäi oma öeldule kindlaks, põhjendades oma tegevust.*

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?

- Projektõppe lõppedes esitab iga rühmameeskond arendustööpäeval teistele kolleegidele aasta teema kokkuvõtva Powerpointi esitluse. Selle kaudu saavad õpetajad jagada oma ideid, mõtteid ja tegevusviise. Juhtkond saab erinevate esitluste kaudu hinnata projektõppe tulemuslikkust. Edaspidiselt võimaldaks projektõppe tulemuslikkust paremini hinnata laste tagasiside, mida õpetajad saavad koguda arutelude (küsitluste, joonistuste, mõistekaartide vm) käigus lastega nii enne teema käitlemist, kui ka pärast projektõppe lõppu.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Koolivalmiduse intervjuu raames küsitletakse lastelt nende rahulolu lasteaiaga ja tuginedes nendele tulemustele võime väita, et lapsed hindasid kõige madalamalt arvutamist. Sellest tulenevalt püüavad õpetajad leida võimalusi mängulisemalt integreerida arvutamist teiste ainevaldkondadega. Heaks võimaluseks on rakendada mängulise matemaatika õpetamise meetodit „Lähme arvumaale!“. Oluline on see, et laps õpib läbi mängu.

Aspekt 2.

Kasvukeskkond pakub võimalusi mitmekesiseks mänguks ja laste tegutsemiseks väikestes gruppides.

1. Kasvukeskkonna kujundamisel arvestatakse laste eripära ja nende soove ning ettepanekuid. Arengukeskkonna moodustavad kõik need tegurid, mis on ümber lapse ja võivad tema arengut ning õppimist mõjutada. On loodud erinevad tegevuskeskused, kus lapsed saavad tegutseda nii üksi kui grupiga, arvestades, et seal olevad mängud, raamatud ning vahendid on lastele huvipakkuvad, eakohased ja igakülselt arendavad. Koos lastega on loodud ohutu kasvukeskkond, kus lapsel on turvaline tegutseda. Kehtivad ühiselt kokkulepitud rühmareeglid, mis on kujunenud igapäeva elu käigus ja ühiselt kirja pandud. Seda nimetatakse „lepinguks“, mille kinnitab laps oma nimega. Sellega annavad lapsed nõusoleku neid reegleid järgida. Probleemiks on asjaolu, et kodus ja lasteaias kehtivad erinevad reeglid. Reeglite ühtlustamiseks on vaja teha veel tihedamat koostööd lastevanematega. Heaks võimaluseks on näiteks metoodika „Kiusamisest vaba lasteaed“ läbiviimine ka vanemate seas - karukoosolekud vanematega.
2. Kasutatakse frontaal- ja grupiviisilist meetodit. Suunatud uurimusliku õppe rakendamine on toimunud 5-6. a laste rühmas teemal „Avasta meeled“ ja 6-7. a laste rühmas teemadel „Avasta mõõdukas“, „Avasta värvused“ ja „Avasta ilm“. Eelnevalt on õpetajad läbinud Avastusõppe Liidu koolitused. Läbi suunatud uurimusliku õppe õpib laps arutlema ja analüüsima oma tegevusi,

jäädvustama oma mõtteid töölehtedele, tegutsema grupitöös jne. Uurimusliku õppe kasutamise meetodid on muutnud laste õppimise köitvamaks, märgatav on ka laste areng sõnavara, vaatlemise, lugemise ja kirjeldamise osas, neid huvitab katsetamine, uurimine, neil on soov teada saada alati midagi uut. Tagasiside vanematelt on olnud positiivne ja nad soovivad, et avastusõppe rakendamine jätkus. *Näiteks uurimusliku õppe teema „Avasta meeled“ ühe tegevuse käigus jagas õpetaja lapsed mänguliselt (samasuguse mustri kangaste järgi) väiksemateks gruppideks ning iga grupp sai esindada kindlat meelt. Lapsed täitsid sellega seoses põnevaid ülesandeid (erinevate toiduainete maitsmine – magus, soolane, hapu, kibe; eri värvi kommi maitsete ennustamine).*

3. Koostöös vanematega toimuvad seikluskasvatuse ja keskkonnaharidusliku programmi „*Otsi Otti*“ tegevused 5-7. a lastele Raeküla ja Tammiste metsas. Lapsed ja vanemad ootavad ja naudivad viibimist vabas õhus ja looduses. Lapsed on aktiivsemad, ei karda metsas liikuda, teavad metsa minnes seal käitumise põhitõdesid ning oskavad kaaslastega arvestada. Näiteks on isad aktiivselt osalenud metsas onni ehitamises ja maastikumängude läbiviimises ning emad on kaasatud suupistete valmistamisse (*lisa 27, 28*).
4. 2014-2015 õ-a toimus nukunurkade konkurss, mille eesmärgiks oli taaskasutus, laste, perede ja personali kaasamine ja igasse rühma kaasaegse nukunurga loomine. Võitja rühm sai osta mänguvahendeid 100 euro väärtuses (*lisa 25, 26*). Võitjaks osutus 6-7. a laste rühm, kes sai ka sellel aastal „Aasta meeskonna“ tiitli. Õpetajad analüüsisid konkursi tegevust ning hindasid tulemust väga heaks - lapsed mängivad nukunurkades sisukamaid rollimänge, mängukeskkond on visuaalselt kaunim ja kaasaegsem. Lastevanemate koostöö aktiivsus on olnud rühmiti erinev. Näide 5-6. a laste rühmast: *Laste ja vanematega ühise arutelu käigus jõuti järeldusele, et mööbel tõstetakse toa teise nurka. Läbi erinevate katsetuste tekkis ühe nurga asemel kolm erinevat mängutuba – elutuba, köök ja juuksuriruum. Lapsevanemad käisid isiklikult nukunurka vaatamas ja andsid ideid, mida võiks muuta või juurde tuua. Lapsed tõid kodust kaasa erinevaid papist karpe (munakarbid, jogurtitopsid, teepakendid, kommikarbid, kaerahelbe pakendid jne), ketšupi pudeli, juuksurinurka kreemi topse ja lõhnaõli pudeleid ning palju muud. Üks pere tõi nukuvoodi. Juhtkonna poolt rikastati rühma diivani, mikseri ja veekeetjaga, mis lastele väga meeldivad. Ka päkapikud märkasid rühma nukunurga puuduseid ja tõid lastele mängusööke. Mööbel paigutati ümber, kööginurga tagaseinale pandi tapeet. Lisati erinevaid iluelemente. Suur abi oli ka lasteaiatöömehel, kes andis mööblile uue välimuse ja lisanud puuduolevad nupud ning nagid. Nupud said endale riidest ümbrised, mis muutsid mööbli elavamaks. Lapsed kasutavad nukunurka ja selle vahendeid erinevates loovmängudes: kodu, kohvik, piknik, kino, laevareisid, pätt ja politseinik. **TULEMUS:** 5-6. a lapsed leiavad, et uuenenud nukunurk on põnevam, kuna seal on palju uusi asju (diivan, mängusöögid ja –*

pakendeid jne). Samuti on nukunurgas rohkem ruumi. Üks poistegrupp ütles õpetajale : „Oh kui äge, siin saab kino mängida“.

5. Mõõduka ja sügava intellektipuudega laste ehk arendusrühma õpi- ja kasvukeskkond muutus detsembris 2014. a tänu lasteaia juhtkonna koostööle Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondiga ning Pärnu Linnavalitsusega. Paranes oluliselt puuetega laste õpi- ja kasvukeskkond. Projekti kaudu taotletavad vahendid aitavad vaimse ja füüsilise liitpuudega lastel arendada erinevaid oskusi. Eriti saab nüüd arendada mootorika valdkonda, on tõusnud liikumisaktiivsus, saab kujundada ja arendada koordinatsiooni, rühti, põhiliigutusi, silma-käe ja kahe käe koostööd ning peenmootorikat. <http://en.calameo.com/read/0025173121a68f57cbe17>
6. Tähelepanu pööratakse õuesõppele ja keskkonnakasvatusele. Õues olemine on väga vajalik laste liikumisvajaduse rahuldamiseks, emotsioonide väljaelamiseks ja tervise hoidmiseks. Vastavalt võimalustele ja ilmastikule viibivad lapsed õues kaks korda päevas. Sõimerühm viibib piiratud alal, vanemad lapsed (ka arendusrühm) saavad vabalt liikuda tervel õuealal. Soodsate ilmastikutingimuste korral viiakse läbi erinevaid õppetegevusi (suusatamine, kelgutamine, takistusraja ületamine, orienteerumine, õppe-, keskkonnakasvatuse-, liiva-, vee-, otsimis-, avastamis-, liikumis-, fantaasia- ja matkimismängude mängimine, mänguhommikute, spordipäevade ja pereürituste korraldamine), loodus- ja ilmavaatlemine (kompimine, katsumine, võrdlemine, läbi luubi ja pikksilma vaatlemine, käte-jalgadega ning mõõdulindiga mõõtmine, pinnajäljendi võtmine). Õues tegutsedes pööratakse tähelepanu ohutusnõuetele ja reeglitele liu- ja kelgumäel, rattaga sõitmisel, jooksmisel jne. Näited: toimuvad retked Valgeranda, Niiduparki, Vana-Pärnu randa, Naali parki, Pärnu ja Sauga jõe ning Rae järve äärde. Viiakse läbi õues muusikategevusi – looduspillide otsimine ja kasutamine (kivid, lehed, liiv, kändid, tammetõrud, kastanimunad). Aastaringelt toimuvatel õppekäikudel tutvuvad 5-7. a lapsed Pärnu linna vaatamisväärsustega ning tähtsamate ehitistega. 6-7. a lapsed saavad oma teadmisi kodulinna tundmisest näidata lastevanematele kevadises arengumängus. *Näiteks 2011. a istutasid lapsed lasteaia hoovialale kuuse- ja männiheki taimi. Kuna lasteaia hoovialalt puudus ka tammepuu, istutasid selle meie 2015. a lõpetajad. Erinevate puude olemasolu lasteaia hoovialal annab võimalusi õppemängude ja – tegevuste läbiviimiseks nii grupis kui ka individuaalselt. Istutatud puu alla pandi ühiselt koostatud kiri, milles soovisid nad puule, et see kasvaks suureks ja tugevaks, jagaks lastele päikesevarju ning tooks sügisel palju tõrusid. Lapsed lubasid puu eest hoolt kanda ning aeg-ajalt kallistamas käia. Õuesõppe väärtustamiseks ja õpetajatele ideede andmiseks, koostati Atlexi Kirjastusega koostöös 2013. a viie Pillerpalli õpetaja ja õppealajuhatajaga õpperaamat „Õpime rõõmuga loodust tundma“ <http://www.atlex.ee/est/?page=catalog&sec=1&sub=23&act=583>. Samal aastal koostasid liikumisõpetaja Sirje Aoveer ja õppealajuhataja Halliki Tammiste kogumiku „100 õuemängu ja*

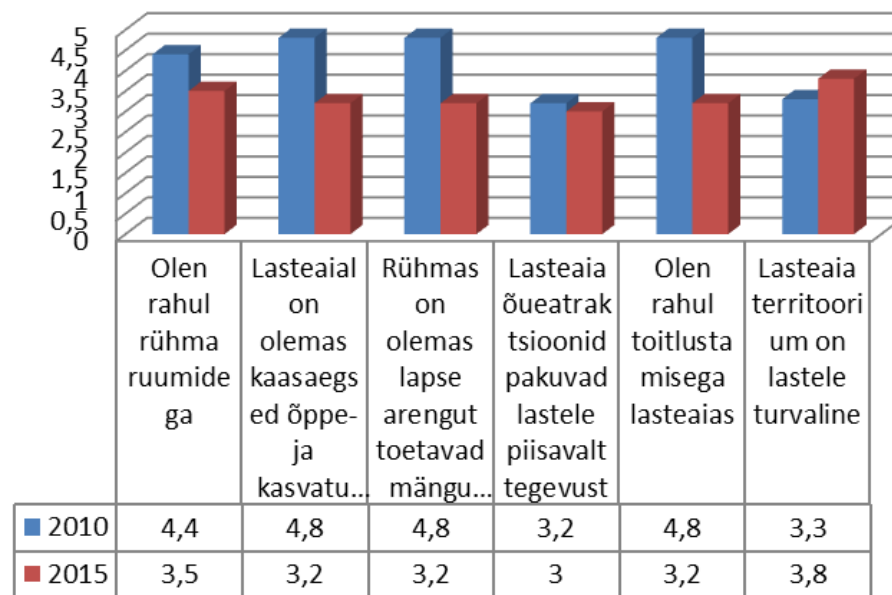
tegevust“.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?

Seoses uue töökorraldusega (kolm täiskasvanut aktiivse õppetegevuse ajal) on võimalik viia läbi tegevusi mitmes grupis. Väiksemates gruppides mängimine ja õppimine võimaldab lastel oma mõtteid senisest enam väljendada ja saada õpetajalt individuaalset tähelepanu ja vajalikku abi. Tulemuslikkuse hindamiseks tuleks edaspidiselt kasutada ära heaolu-uuringutest saadud andmeid ja tulemusi, et teha parendusi valdkondades, millega ei ole lapsed, lapsevanemad ja õpetajad rahul. Samuti lisada heaolu-uuringusse detailsemaid küsimusi näiteks küsimus: Kas oled rahul rühmaruumidega? Kui ei, siis tuua need probleemsed kohad välja.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Pärnu linn on planeerinud Pillerpalli lasteaiale uue hoone ehitamist mitmel korral. Esiteks aastal 2009, siis nurjas plaanid majanduslangus, kuid hoonele ei arvestatud eelnevatel aastatel investeeringuid. Hetkel planeeritakse uue hoone ehitamist 2017. aastal, seetõttu ei ole väga otstarbekas investeerida õpikeskkonna renoveerimisse. Siiski pöörame tähelepanu esmastele vajadustele, kuid plaanide nurjumine annab tunda heaolu uuringus. Laste vanemate hinnang kasvukeskkonnale on langenud, mis on ka põhjendatud.

- Selleks, et lapsed saaksid viibida õhtusel ajal õues ka sügis- ja talveperioodil, on vajadus õueala valgustamise parendamiseks ning kuivatuskappide muretsemiseks.
- Laste turvalisuse tagamiseks paigaldada saali ja rühmade radiaatorite ette kaitsevõred.
- Järgmisena võiks teha poistele suunatud auto või ehitusmängu keskuse konkursi.
- Võimalik, et objektiivsema hinnangu annaks sõltumatu vaatleja. Oleme plaaninud paluda meie keskkonda hinnata mõne teise lasteaia meeskonnal või nõunikul.

Aspekt 3.

Arvestatakse laste eripäradega ning erivajadustega.

1. Laste arengut toetades arvestatakse, et tegevused oleksid eakohased, õpetlikud, loovusele ärgitavad, mängulised ja laste huvidest lähtuvad; arvestatakse laste vanust, (eri) vajadusi (keskendumiskeskust, kakskeelsust jne) ning et oleks loodud turvaline, meeldiv ning usalduslik atmosfäär; lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist ja positiivseid hoiakuid.
2. Muusikaõpetaja toetab andekaid lapsi muusika-alaselt järgmiselt: üks kord nädalas toimub lauluansambel 5-7. a lastele, 6-7. a lastele pillikool. Üks kord aastas toimub solistide esinemiskontserdid nimega „Laulupai“. Tegevuste kaasabil on paranenud lastel esinemisjulgus, musikaalsus ja rütmitunne. Lapsed on hakanud üksteist esinemise ajal tunnustama ja toetavad

	<p>rühmakaaslasi, kes ei julge üksinda esineda.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Spordiga tegelevatele lastele on loodud võimalused käia ühel korral nädalas treeningutes, mida juhivad treenerid ja õpetajad väljaspool lasteaeda: 5-7. a lastele on tantsuring, 4-7. a lastele on judo- ja jalgpallitreeningud. Treeningutes osalemine on aktiivne ja laste seas väga populaarsed. Lasteaia 5-7. a judopoisid on võistlustel olnud väga edukad. 4. Tervisemeeskonna poolt koostatakse laste tervise igakülgselt edendamiseks tegevuskava kolmeks aastaks, lähtudes tervist edendava lasteaia põhimõtetest ning sisehindamise tulemustest. Väga oluliseks peetakse tervislike eluviiside kujundamist, mis hõlmab nii tervislikku toitu, hügieeni kui ka õues viibimist. Tervist edendava lasteaiana tutvustatakse lastele tervislikku toitumist (salati valmistamine rühmas, mille tulemusena hakkasid lapsed sööma meeleldi erinevaid juur- ja puuvilju, leiva- ja piimanädala tähistamine, südamenädala tähistamine, olümpianädalal osalemine jne). Turvalisuse tagamiseks toimunud sisehindamise käigus vaadati üle lasteaia ruumid, territoorium, sisustus, mööbli turvalisus (sh kinnitused, rulood, mööbli vastavus kasvule), keskendutakse ka vahendite kättesaadavusele laste poolt ning tervisekaitse nõuete täitmisele. 5. Rühma õpetaja jälgib laste tervise seisundit lasteaeda vastuvõtul ja seal viibimise ajal. Vajadusel märgib saadud tulemused tervisekaardile. Käitumisraskustega lapse kohta peab õpetaja vaatluspäevikut, teavitab lapse tervise- või käitumishäiretest lapsevanemaid ning kehalise koormuse taluvusest tervishoiutöötajat. Tegevuse eesmärgiks on võimalikult varajane märkamine, lapsele vastava ja õige abi leidmine. 6. Tervishoiutöötaja jälgib liikumisõpetuse tegevustes laste rühti, koormuse taluvust, lihasepinget jne. Ta kaalub ja mõõdab lapsi, kontrollib nägemist, rühti ja lampjalgsust. Probleemide korral (2012-2015. a kolmel korral) on pöördutud individuaalsete vestlustega rühma õpetajate ja vanemate poole, toiduallergiaga lastele on koostatud erimenüü. Toidu allergiate puhul koostati erimenüü: 2013. a kahele lapsele, 2014. a ühele lapsele. <i>Näiteks ühes rühmas käib suhkruhaige laps, kelle veresuhkru taset mõõdab õpetaja kolm korda päevas.</i> 7. Abivajava lapse puhul tehakse koostööd erinevatel tasanditel: rühma personal, lapsevanemad, juhtkond, muusika- ja liikumisõpetaja, eripedagoog-logopeed, tervishoiutöötaja, tugispetsialistid Pärnu Rajaleidja keskusest, Pärnu Toimetulekukool, Pärnu Haigla taastusravi spetsialistid. Kõneliste erivajadustega, muukeelsed ja koolipikenduse saanud lapsed, saavad abi eripedagoog-logopeedi juures vastavalt vajadusele üks või kaks korda nädalas. 2013. a oli abivajavaid lapsi 25, 2014. a 22 sh kuus muukeelset last. 2015. a 28 sh viis muukeelset last. Eripedagoog-logopeed nõustab õpetajaid ja peresid lapse kõneravi toetamiseks. Alates 2012. a tegelevad rühma õpetajad õhtupoolsetel aegadel individuaalseid tegevusi vajavate lastega. <i>Näitena muukeelsete laste toetamisest on kutsutud esinema Pärnu Vene Gümnaasiumi lapsi, kes</i>
--	--

mängisid eesti keelseid etendusi.

8. Raske ja sügava vaimupuudega laste õpetamine toimub individuaalselt ja grupiviisiliselt praktiliste ja näitlike õpetamismeetodite toel, tegevuse kestvus oleneb lapse vastuvõtlikkusest. Eripedagoog-logopeed tegeleb arendusrühma lastega individuaalselt kolm korda nädalas, liikumisravi saavad lapsed kaks korda nädalas.
9. Andes erivajadustega lastele turvatunnet ja võimalust mingil määral maailmaga suhtlemiseks, kasutatakse alates 2014. a arendusrühmas PECS pilte. Neid tegevus- ja esemelisi pilte saab kasutada õppevahendite koostamisel, suhtlustahvlite- ja PECS raamatute valmistamisel, aja, keskkonna ning tegevuste visualiseerimisel. Kõnetud puuetega lapsed oskavad seoseid leida elu ja tuttavate piltide vahel. Koostöös eripedagoog-logopeediga ja lastevanematega on erivajadustega lastel ka koduseintel samad pildid. Tagasiside sihtgruppidele on olnud suurepärase.
10. Erivajadusega (arendusrühma ja koolipikenduse saanud) lastele on koostatud individuaalne arenduskava koostöös eripedagoogi-logopeed, rühmaõpetajate, muusika- ja liikumisõpetajate ning lastevanematega. 2013. a on koostatud seitse IAK-d, 2014. a kaheksa IAK-d, 2015. a kaheksa IAK-d, koolipikenduse on saanud 2013. a kaks last, 2014. a üks laps ja 2015.a üks laps. Koostöö tulemusena on nõustatud peresid, arenenud on laste kõne ja hakkama saamine koolis.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

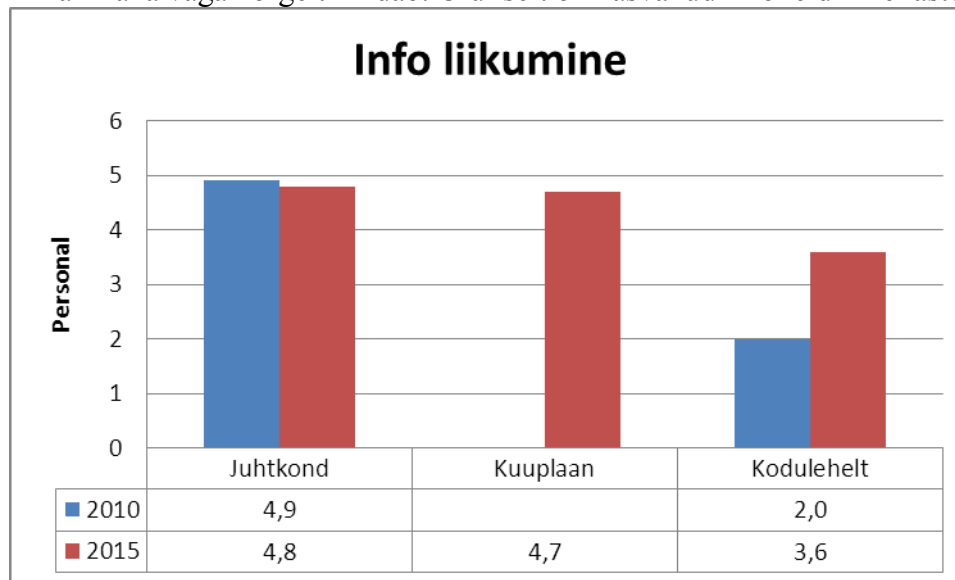
- Tuua eraldi välja koolipikenduse saanud laste koolis hakkama saamine.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Läbi lastevanemate ja personali rahulolu-uuringu tulemuste saame kitsaskohtadele rohkem tähelepanu pöörata.
- Muukeelsete ja kooliminevate laste toetamiseks on vajalik leida vahendeid tugiõpetaja ametikoha rakendamiseks, mis võimaldaks neid individuaalselt toetada.

VALDKOND	JUHTIMINE
<p>Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lasteaial on olemas teadlik sihiseade (seatud eesmärgid ning nende poole liikumise kava), millest lähtutakse oma igapäevases tegevuses. 2. Väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt. 3. Lasteaia töötajad saavad sisulist tagasisidet oma tööle.
<p>- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i></p> <p>- Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?</p> <p>- Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?</p>	<p>Aspekt 1.</p> <p>Lasteaial on olemas teadlik sihiseade (seatud eesmärgid ning nende poole liikumise kava), millest lähtutakse oma igapäevases tegevuses</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Efektiiivsel juhtimisel ja meeskonnatööl on ühe asutuse arengus väga määrav roll. Tulemuslikel meeskondadel on selge arusaamine eesmärkidest ning ka veendumus, et eesmärk kehastab tasuvat ja tähtsat tulemust. Eesmärkide tähtsus paneb inimesed isiklikult huvituma oma meeskonna eesmärkidest. 2. Strateegilisel planeerimisel on määratletud meeskonnatööna lasteaia missioon, visioon, põhiväärtused ja strateegilised eesmärgid. Asutuse aasta eesmärgid on koostatud pedagoogilise nõukogu poolt, igas õppetöoga seotud ruumis on olemas paberkandjal Pärnu linna alushariduse ja asutuse aasta eesmärgid ning prioriteetsed tegevused. Igal kevadel toimub arendustööpäev, millel osalevad kõik töötajad, kes pole hetkel lastega seotud. Kõik meeskonnad esitavad õppeaasta kokkuvõtte slaidiesitlusena. Esitlused on vabas vormis, vastavalt meeskondade endi valikule. <i>Näiteks ühel aastal Mürakarude rühm esitas oma aasta kokkuvõtte huuletuse vormis, mida illustreerisid pildid laste tegevustest.</i> Üheskoos analüüsitakse aasta jooksul tehtut ning lepitakse kokku uue tegevuskava põhimõtted. Arendustööpäeval osalevad juhtkond, õpetajad ja õpetaja-abid. Kui on õnnestunud kaasata sellel päeval rühma töösse lapsevanemaid, saavad arendustööpäeval osaleda kõik rühma meeskonna liikmed. Lisaks rühma meeskondadele, esitavad õppeaasta kokkuvõtte saalimeeskond (liikumise- ja muusikaõpetaja) ja tervisemeeskond. Eripedagoog-logopeed kuulub arendusrühma meeskonda. 3. Regulaarselt toimuvad töökoosolekud ja pedagoogilise nõukogu koosolekud õpetajatele ja infotunnid teistele töötajatele. Plaanide ja tegevuskavade väljatöötamiseks moodustatakse töörühmi, kus on esindatud pedagoogid ja muu personal, mis annab selgema ja mitmekesisema nägemuse organisatsioonis toimuvatest protsessidest (<i>näiteks arengukava väljatöötamine</i>). Meeskonnatöö tulemusena koostati 2012. a väärtuste piltlik skeem, mille kõige keskmes on inimene: laps ja täiskasvanud. Töörühmade moodustamisel lähtutakse töötajate huvidest, ametijärgust, teadmistest, kogemustest ning koormusest. 4. Iga kuu alguses edastatakse töötajatele paberkandjal ja e-posti teel õppealajuhataja koostatud Pärnu linna ja asutuse ettevõtmisi kajastav kuuplaan/ infoleht, mida personal info saamise

allikana väga kõrgelt hindab. Oluliselt on kasvanud info leidmine lasteaia kodulehe kaudu:

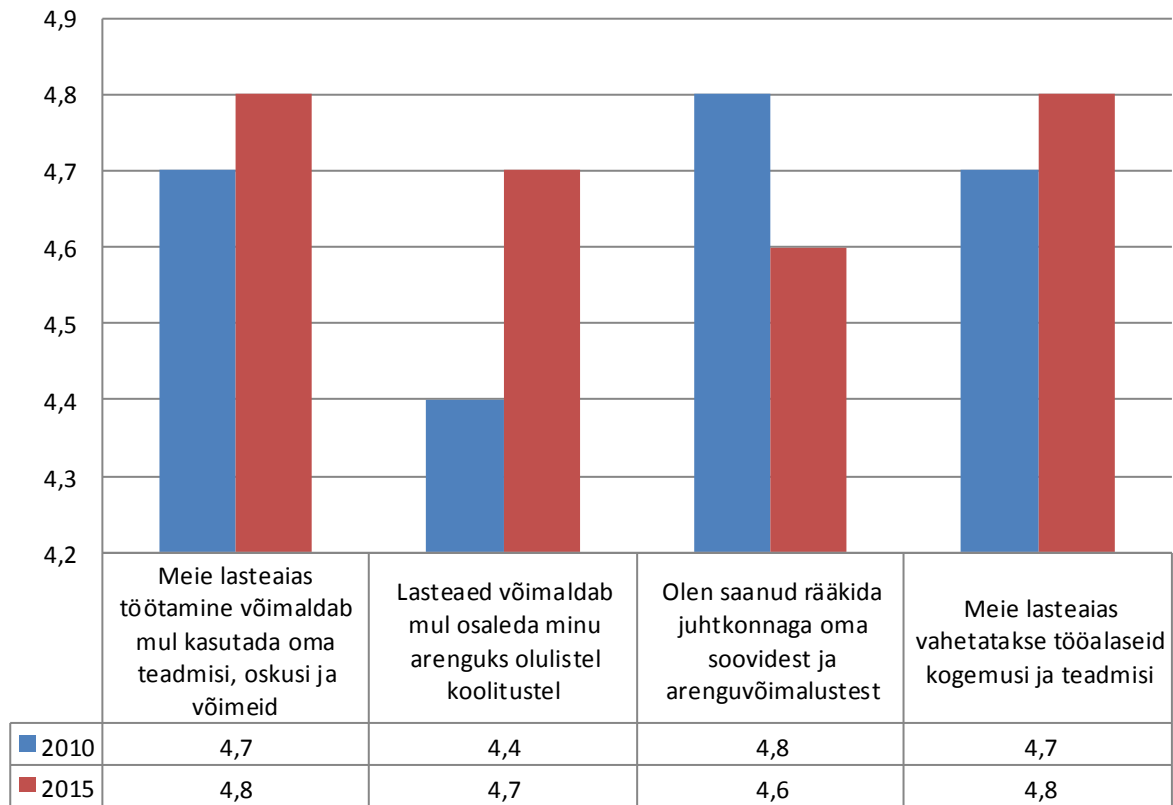

5. Rühma õpetajad koostavad kokkuvõtted rühma tegevustest lähtudes linna, asutuse ja rühma eesmärkidest. Samuti koostab iga õpetaja lähtuvalt kutsestandardist eneseanalüüsi, milles ta analüüsib endale püstitatud eesmärkide tulemuslikkust, tuues muuhulgas välja oma tugevused ja parendusvaldkonnad.

6. Hindamistulemuste alusel, tehakse pedagoogidele ettepanekuid ametijärgu tõstmiseks - õpetajaid toetatakse ja julgustatakse nii juhtkonna kui ka kolleegide poolt oma kvalifikatsiooni tõstma. Sisevaatluste tulemuste alusel tehakse ettepanekuid töötajate töö kvaliteedi parendamiseks ja hindamistulemuste alusel tunnustatakse ja nõustatakse töötajaid.

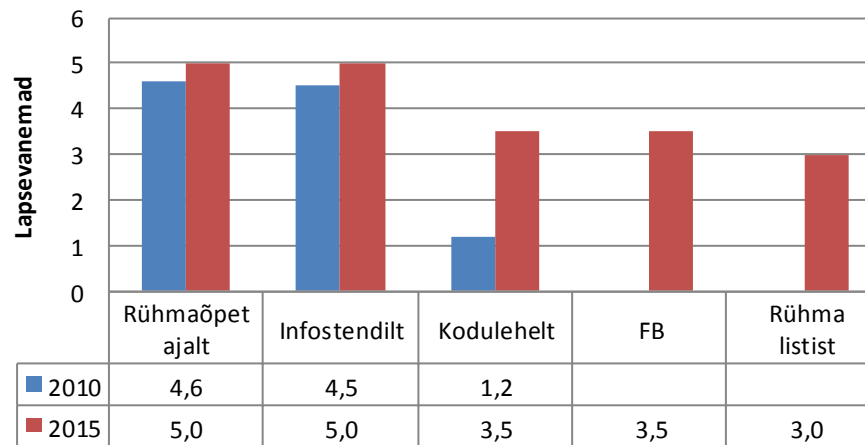
Heaolu-uuringust töötajatele järeldame, et arenguvõimalusi viie aasta kontekstis hinnatakse stabiilselt:

Arengevõimalused

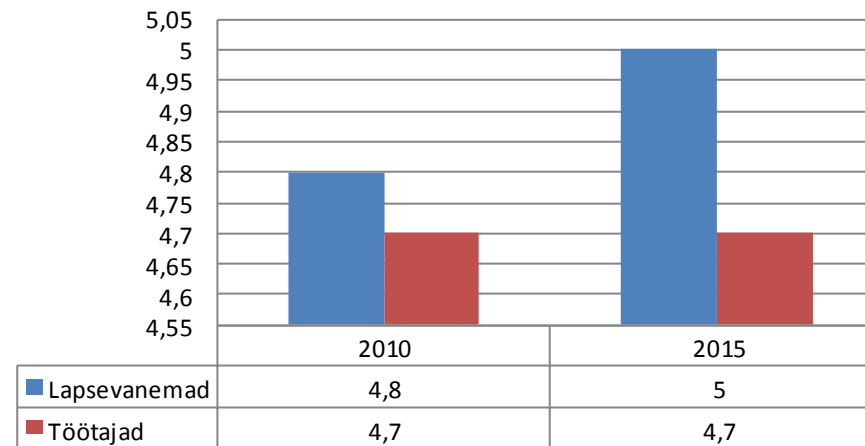
7. Lasteaia toimuv kajastub lasteaia kodulehel <http://www.pillerpall.parnu.ee/> ja Facebook'is [facebook.parnu.pillerpall](https://www.facebook.com/pillerpall.parnu), mida täiendatakse pidevalt uue infoga õppealajuhataja poolt. Meedias kajastatakse erinevaid lasteaia ettevõtmisi. Kodulehe sisukuse ja meedia kajastuste kohta oleme saanud palju kiidusõnu hoolekogult, lastevanematelt ja endistelt töötajatelt. Lastevanemate heaolu-uuringust selgub, et oluliselt kõrgemalt hinnatakse info saamise taset rühmastendidelt, rühmaõpetajalt ja kodulehelt. Info hankimiseks kasutatakse tänapäeval ka Facebook'i ja rühmade e-posti liste.

Info liikumine

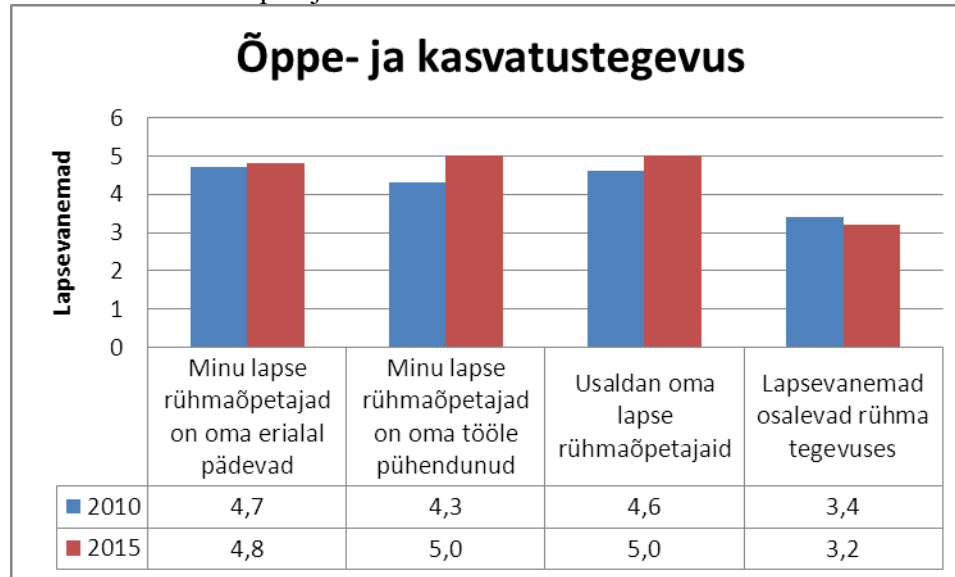

Heaolu-uuringust lastevanematele ja personalile selgub, et lapsevanemate hinnang lasteaia mainele on tõusnud 4,7 -lt 5,0 -le ja personali liikmed hindavad lasteaia mainet stabiilselt 4,7 –ga.

Lasteaia maine

8. 2013. a täiendati sisehindamissüsteemi, mis on nüüd visuaalselt haaratav ja ülevaatlikum (lisa 2). Dokument annab piltliku ülevaate asutuse tööst, lähtudes asutuse, lapse, personali ja lapsevanema tasandist. Sisehindamissüsteem toetab lasteaias arendustegevust ja on loonud selgema pildi kogu planeerimise süsteemist. Pedagoogidel on ühtne arusaam nii planeerimise, õppetegevuse läbiviimise, rühma päeviku täitmise kui õppe- ja kasvatusprotsessi analüüsist. Valminud on igapäevatööd toetavad dokumendid, mis tagavad asutuse tulemusliku töö ja arengu ning on kooskõlas õigusaktidega ja toetavad asutuse põhiväärtuste rakendumist (õpetaja ametijuhend, tegutsemise plaan tulekahju korral, ametikohtade ohutusjuhendid, turvalisus õppekäikudel ja väljasõitudel, kodukord, sisehindamissüsteem).
9. Lasteaia personal on professionaalne ja arengule orienteeritud, tegeletakse eneserefleksiooniga. Igal aastal toimuvad õpetajatele avatud tegevused, kus osalevad asutuse pedagoogid ja juhtkond. Iga avatud tegevuse vaatlaja analüüsib nähtut ja annab tagasisidet. Õppealajuhataja koostab kokkuvõtte ning analüüsib seda koos avatud tegevuse läbiviinud õpetajaga. Õppetegevuste vaatluste analüüs annab õpetajatele võimaluse õppetöö paremaks planeerimiseks ja läbiviimiseks. Õpetajad on tõdenud, et läbi avatud tegevuste on nad palju juurde õppinud ning hindavad saadud kogemust kõrgelt. Lapsevanemad hindavad 2010. a ja 2015. a läbi viidud heaolu-uuringus õppe- ja kasvatusetegevuse läbiviimist kõrgelt, tõusnud on usaldus rühmaõpetajate vastu:

10. Personali vajadust planeeritakse iga õ-a alguses vastavalt ametikohtade arvule. Vaba ametikoha

konkursi komisjonis osalevad tulevased kolleegid rühma tasandil, juhtkond, hoolekogu esindaja ja omavalitsuse esindaja. Uuele töötajale määratakse kohanemiseks tugiisik, uut õpetajat toetavad mentorõpetaja ja õppealajuhataja.

11. Hoolekogu koosolekud toimuvad regulaarselt neli korda aastas. Hoolekogu algatusel on toimunud erinevad ettevõtmised: näiteks sponsorlusena sai sõimerühm tekid ja padjad (2012.a), osaleti Maanteeameti poolt korraldatud konkursil liiklusväljaku saamiseks (2013. a) ja aia saamiseks Maalehele poolt korraldatud konkursil (2014. a), mängu- ja õpikeskkonna kujundamisesse ja parendamisesse on läbi erinevate ettevõtmiste kaasatud peresid.

12. Personal osaleb sise- ja väliskoolitustel, mis toetavad õppekava rakendamist ja töötaja isiklikku arengut. Tugipersonalist 100% on läbinud toiduhügieeni koolituse ja personalist 100% on läbinud liiklusreguleerija ja esmaabi koolituse, mis annab kindlustunde, et vajadusel ollakse valmis olukorrale vastavalt reageerima. Õppekäikudel kasutavad helkurveste nii lapsed kui täiskasvanud.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik?

- Veelgi täpsemalt võimaldaks koolituste sisu, vajalikkust ja tulemuslikkust hinnata pedagoogide põhjalikum analüüs
- Heaolu-uuringute edaspidine läbiviimine ja võrdlemine pedagoogilise nõukogu koosolekutel
- Tugipersonalile mõeldud ametijuhendite täiendamine

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Teemad, mida soovime veel hinnata:

- Rühmade meeskonnatöö parendamiseks leida võimalusi kõikide õpetaja-abide koolitamiseks, koolitajateks võiksid olla lasteaia vanemõpetajad, maja 13-st õpetajast kuus on atesteeritud vanemõpetajaks
- Arenguestluste tulemusena võib välja tuua teemavaldkonnad, milles õpetajad vajavad arendamist: seadusandlus, erivajadusega lapse sh muukeelse lapse toetamine, õppe- ja kasvatustöö planeerimine ja analüüs (sh eesmärkide täitmise analüüsi vormistamine õppepäevikusse), lapse arengu jälgimise erinevad meetodid vm.
- õpetaja-abide osakaal töörühmades on olnud minimaalne. Edaspidi üritame kaasata igasse töörühma vähemalt ühe õpetaja-abi.

Aspekt 2.

Väärtusarendusega tegeletakse süsteemselt ja järjepidevalt

1. Pärnu Lasteaias Pillerpall hakati süsteemsemalt väärtuskasvatusele tähelepanu pöörama peale 2008. a uue koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava jõustumist.

2. Lähtuvalt väärtuskasvatusest, oleme uhked selle üle, mida igapäevaselt teeme ning milliseid põhimõtteid oluliseks peame:
- lasteasutusel on väljakujunenud kindlad traditsioonid nii lastele, peredele kui ka personalile;
 - lasteaial on oma logo ja sümboolika – logoks lõbus ja naerusuine ümmargune *Pillerpall* ning lauluks *Vallatu Pillerpall* (Toomas Voll ja Helle Voogel);
 - lapsel on ühed ja samad õpetajad sõimest koolini;
 - lasteaed koos peredega, on laste väärrika ja viisaka käitumise kujundaja. Süsteemseks ja oluliseks näiteks on „Kiusamisest vaba lasteaia“ meetodika rakendamine. *„Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodika rakendamisel viiakse läbi karude koosolekuid, mis aitavad lastel erinevatest sotsiaalsetest oskustest läbi situatsioonimängu paremini aru saada. Näiteks kuidas teisi austada, olla viisakas, kuidas probleeme lahendada, kuidas öelda „Ei“ jne.*
 - väärtushinnanguid õppekasvatustöös kujundatakse lastekirjanduse, laulude, mängude, vanasõnade, kõnekäändude, rahvakommete ja –traditsioonide kaudu. Lastekirjandusest on rühmad saanud ka oma nimed: Nõpsid, Juntsud, Naksitrallid, Muumid, Mürakarud ja Segasumma. Rühmade seintele on maalitud nimega seonduvad pildid;
 - lapsed ja personal teadvustavad kultuuripärandi hoidmise tähtsust. *Näitena võib tuua lasteaia ruumide teemakohane kaunistamine erinevate aastaegade, rahvakalendritähtpäevade ja ürituste puhul. Osa võtavad sellest nii personal, lapsed kui ka lapsevanem;*
 - personal peab oluliseks järgnevaid väärtusi: positiivne suhtumine ja suhtlemine, sõbralikkus, vastutulelikkus koostööpartnerite ja kolleegide suhtes, selged ja üheselt arusaadavad reeglid;
 - lapsed omandavad eakohaseid ja sotsiaalseid oskusi läbi erinevate aktiivõppemeetodite ja mängude; lasteaias rakendatakse erinevaid meetodikaid: õuesõpe (seikluskasvatus), suunatud uurimuslik õpe, „Kiusamiseks vaba lasteaed“, „Lähme arvumaale!“.
 - turvalisema kasvukeskkonna loomiseks on kaasatud erinevaid sihtgrupe, näiteks mitmeid üle-eestilisi koostööpartnereid (Maanteeamet, If- kindlustus), lapsevanemaid (ühine talgupäev ohtlike atraktsioonide eemaldamiseks lasteaia hoovialalt 2013. a ja pedagooge kasvukeskkonna analüüsi koostamises. Paranenud on laste ning personali teadmised ohutusest ja turvalisusest ning liikluskasvatusest (alates 2009. a kuulume Tervist Edendavate lasteaedade võrgustikku);
 - lasteaia personal toetab erivajadustega laste ja erineva keelelise/ kultuurilise taustaga peresid. Osaletakse koostöövõrgustike töös. *Näiteks koostöövõrgustiku koosolekud ühe autistliku lapse küsimuses, kelle vanem keeldus last viimast tavarühmast arendusrühma. Lahendusena leidis lapsevanem lapsele tugisiku aktiivse õppetegevuste läbiviimise ajaks).*
3. Peame oluliseks, et eelnimetatud põhimõtete järgimine ning traditsioonilistes üritustes osalemine aitab lastel saada väarikaks, iseseisvaks, sihikindlaks ning terveks inimeseks, kes peab oluliseks:
- oma rahva keelt ja rahvuskultuuri; oskab jutustades edastada oma kogemusi/ muinasjutte ning teab

peast emakeelseid luuletusi ja laule;

- väärtustab iseennast, oma kaaslasi ning ümbritsevat elu;
- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suheldes;
- saab aru kuuldu sisust ning suudab sellele sobivalt reageerida;

Pillerpalli lasteaial on loodud oma väärtuspõhine missioon luulevormis:

MEIE VAHVAST LASTEAIAST
KOOLI LÄHEB TERVE LAPS.
KES ON VÄGA ÕPIMAIAS,
UUDISHIMULIK JA LOOV.
NING SES SUURES ILMAS LAIAS
HAKKAMA SAAB IGAL POOL.

Laps, kes astub Pillerpalli lasteaiast eluteele väärtustab ISEENNAST, ta on:

I seseisev

S õbralik

E nesekindel

E dumeelne

N aerusuine

N utikas

A bivalmis

S ihikindel

T erve

- 2012. a toimus väärtuskasvatuse mängu konkurss, mille käigus iga Pillerpalli õpetaja valmistas temaatilise mängu, mis oli mõeldud mängimiseks nii lastele kui täiskasvanutele. Hindajateks olid Pillerpalli hoolekogu, lapsevanemad ja pedagoogid erinevatest lasteaedadest. Esimese koha sai „Väärtustekuubik” (*lisa 35*). Teise koha vääriliseks peeti mängu „Väärtused purgis” (*lisa 34*). Kolmanda koha saavutas õppemäng „Tunnete päike” (*lisa 36*). Kogemusi väärtustepuu meetodi rakendamise ja väärtuskasvatuse mängude konkursist on õppealajuhataja jaganud TEL suvepäevadel Nelijärvel. Samuti on väärtustepuud ja mängu tutvustatud kogemuspäevadel Pärnu linna ja maakonna õpetajatele;
- väärtustades sõprust, pööratakse suuremat tähelepanu sõprusele sõbrapäeval. Erinevad tegevused toimuvad rühmades ja toimub ka ühisüritus koos Pärnu Toimetulekukooliga, kus osalevad erivajadustega laste rühm ja vanem rühm;
- oluliseks peetakse meie väikese riigi ja ilusa keele väärtustamist: tähistatakse ettelugemis-,

emakeele ja rahvusvahelise lasteraamatupäeva ning Eesti Vabariigi sünnipäeva. 2013. a korraldati Eesti 95. aastapäevaks pidulik aktus koos kätlemistseremooniaga, valmistati kujustamise tehnikas koos Pärnumaa kihelkondade rahvariiteta meetrikõrgust nukku (*lisa 24-25*); <http://en.calameo.com/read/00251731202e3f86bed66>

- Väärtustades kultuuripärandi aastat, toimus 2013. a õppealajuhataja koostatud projekti ja Eesti Kultuurkapitali toetusel pärimuspäev „Muinasjuttude elu lasteaias ja koolis“, mille raames luges jutuvestja Piret Päär lastele rahvajutte ning koolitas lasteaias- ja kooliõpetajaid ning lapsevanemaid <http://en.calameo.com/read/0025173127125640a1c06>. 2013. a ilmus Pärnu linna lasteaeade õpetajate poolt koostatud Pärnu teemaliste laulude kogumikus muusikaõpetaja regivärsiline laul „Pärnu on popp“. 2012-2013. a esindasid 6-7. a lapsed lasteaeda Pärnu teemalise lauliku tutvustamisel ja Pärnumaa laulupeol Kilingi-Nõmmes ning 2015. aasta 4. juunil esinesid lapsed Pärnus Eesti lipupäeva üritusel. Kaks vanemõpetajat ja õppealajuhataja osalesid Pärnu linna lasteaiasõpetajate poolt koostatud kogumiku „Pärnumaa pärimusi“ koostamisel, kus pöörati tähelepanu Mihkli kihelkonnale.
- Iga-aastaselt külastavad 6-7. a lapsed kaasaegset Pärnu Ülejõe Gümnaasiumi, kus nad osalevad ühes tunnis ning saavad esimese koolikogemuse. Samuti kohtutakse esimese klassi õpilastega ning õpetajatega. Vana-aegses koolis, Lydia Koidula muuseumis, tutvuvad lapsed vanaaja koolipinkide ja -vahenditega, kuulavad Eesti tuntud luuletaja elulugu ja tema isa, Eesti hümnisõnade autor ja Pärnu Postimehe ning esimese laulupeo asutaja Johann Voldemar Jannseni tähtsaid tegusid;
- väärtustades kunsti ja loovust on osaletud asutuse, linna, maakonna ja üleriigilistel näitustel. *Näiteks asutuses on õpetajad korraldanud sügis-, jõulu- ja kevadnäitusi vastavalt korraldaja etteantud teemale: Meie sõber Heljo Mänd, Teatrimaskid, Sügisel on mitu nägu, Sügise aarded (fotod õppesõidult Valgeranna metsa ja mere äärde), Lilled emale, Minu armas Pillerpall, Minu isa, Pärnumaa kihelkondade rahvariided ja Pärnumaa vallad. Osa võeti näitusest mis kujutas vanu sokke ja isevalmistatud käpiknukke - „Sokisahtli üllatajad“. Igal kevadel on asutuse koridoris aasta tööde näitus, kus on võimalik tutvuda aastaringselt valmistatud 2-7. a laste meisterdustega. Samuti on osa võetud üle-eestilisest näitusest „Avastusõppe maskott“, mille tulemusena valiti maskotiks Pillerpalli õpetaja joonistatud Avastaja põrnikas;*
- kuna lasteaeda tuleb üha rohkem erinevast rahvusest lapsi, oleme järjest rohkem hakanud tähelepanu pöörama mitmekultuurilisusele. Läbi isamaa ja teiste kultuuride tundmise mõistavad lapsed erikultuuridest tulnud inimeste erinevusi. Õpetajatel on kogemused võõraste rahvustega toimetulemiseks ja seetõttu oskavad nad paremini teha koostööd teisest kultuuridest pärit lastevanematega. Vaid tihe ja üksmeelne koostöö kodu ja lasteaias vahel kindlustab parima tulemuse. Samas püüavad õpetajad teha kõike, et laps võimalikult harmooniliselt lõimuks Eesti kultuuri ja väärtustaks seda, teisalt püüavad nad kujundada lapse kultuurilist kaksikidentiteeti,

aidates tal jääda oma rahvuse esindajaks. 2013. a toimusid rühmades üritused, kus teisest rahvusest lapse vanemad tutvustasid oma riiki ja kultuuri, mängiti mängu ning söödi rahvustoite.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Arengukava uue tegevuskava koostamise protsessis plaanitakse arutleda ühiste väärtuste üle ja määratletakse muutmise vajadused (alates 2016. a jaanuarist).
- Jälgida, et kuu- ja nädalaplaanides oleks tähelepanu pööratud vähemalt ühele lasteaia väärtusele.

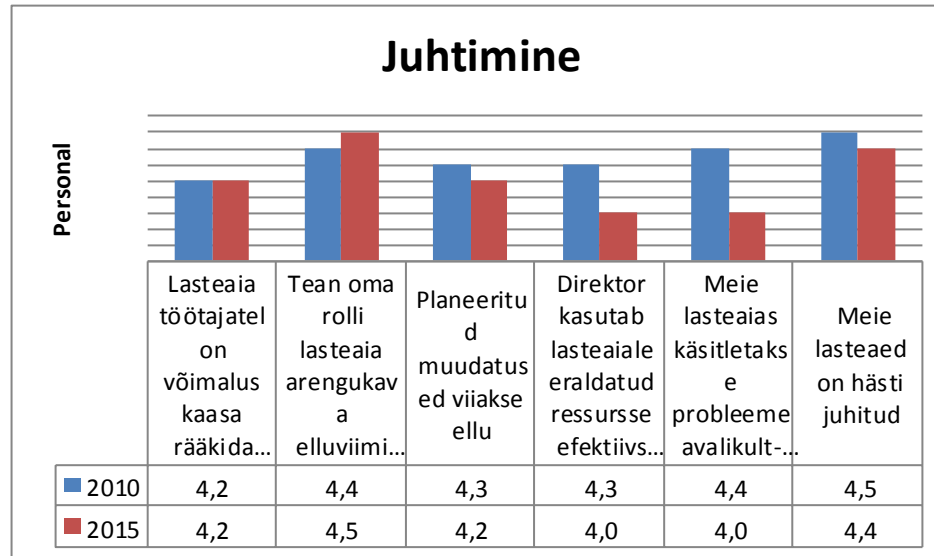
Aspekt 3.

Lasteaia töötajad saavad sisulist tagasisidet oma tööle.

1. Sisehindamise seisukohalt vaadeldakse iga rühma valmisolekut õppeaastaks, tutvutakse rühma dokumentatsiooniga, õppematerjalide- ja vahendite olemasoluga, mängulise õpetamise rakendamisega läbi avatud õppetegevuste. Õpetaja hindab oma tegevuste efektiivsust kevadel esitatud tööanalüüsis. Õppealajuhataja koostab sisekontrolli aruanded igale õpetajale vastavalt kokkulepitud valdkonnale: üks kord aastas rühma päeviku analüüs, avatud õppetegevuse analüüs ning arenguestluse kokkuvõte ning tööanalüüsi tagasiside. Tagasisidet antakse avatud õppetegevuste vaatluse ja analüüsi põhjal.
2. Arenguestlused toimuvad igal aastal kõigi töötajatega/meeskondadega, mille käigus saadakse tagasisidet ja ettepanekuid meeskonnatöö toimimiseks ning juhtimise parendamiseks. Arenguestluste aluseks on õpetajate puhul eneseanalüüs ja tugipersonali puhul hindamisleht ning sisekontrolli tulemused. Arenguestlustest koostatakse kokkuvõte, kus tuuakse välja töötaja tugevused, parendusvaldkonnad ning koolitusvajadus. Arenguestluste kokkuvõtteid kasutatakse töö kavandamisel ja töötajate motiveerimisel. Arenguestluste tulemusena, lähtudes asutuse prioriteetidest, on personali motiveerimiseks korraldatud kogu personalile ühiseid koolitusi. Üle ühe aasta viib õppealajuhataja läbi arenguestlused õpetajatega, aluseks on enesehindamine ja töö analüüs. Iga konkreetse õpetajaga räägitakse tema töö tulemustest laste individuaalse arengu toetamisel, lapsest lähtuvast kasvatuses ning mängulisest õpetamisest, koolituste tulemuslikkusest ning vajadustest, töögruppides ja üritustel osalemisest ning korraldamisest. Samuti annab iga õpetaja hinnangu lasteaia toimuvale.
3. Õpetaja-abidele ja teistele töötajatele toimuvad koosolekud üks kord kuus, kus antakse tagasisidet sisekontrollist ja jagatakse infot tulevate ürituste jne kohta. Näeme vajadust korraldada pedagoogilistel teemadel sisekoolitusi õpetaja-abidele, et nad saaksid oma ametikohal paremini toetada õpetajate tööd.
4. Õpetaja-abidel oli võimalus 2014. aasta aprillis ja kokkadel 2015. aasta aprillis olla töövarjuks oma ametikaaslasele mõnes teises Pärnu lasteaias, mida töötajad ka aktiivselt kasutasid. Selline

töövarjuks olemine teises asutuses andis neile võimaluse võrrelda erinevate asutuste töökorraldust ja töökultuuri. Sellest projektist tuli mitmeid ettepanekuid, näiteks sööjate arvu märkimiseks kööki kasutasime siiani paberit, kuid nüüd on selleks köögis tahvel, kuhu sööjate arv märgitakse. Samuti soovisid kokad peale külaskäiku teistesse lasteaedadesse kombiahju kasutamise koolitust, antud koolitus saab teoks 2016. a kevadel kõikidele Pärnu lasteaedade kokkadele.

5. Heaolu-uuringu järgi hindab personal juhtimist järgnevalt:

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?

- Töötajate rahulolu küsitluse kokkuvõtete analüüs annab võimaluse hinnata tagasiside meetodite tõhusust.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Korraldada lasteaia vanempedagoogide poolt sisekoolitusi õpetaja-abidele pedagoogilistel ja lapse arenguga seotud teemadel.
- Pöörata toetava personali koosolekul rohkem tähelepanu ka ressursside juhtimise teemadele.

VALDKOND	KOOSTÖÖ JA HEAD SUHTED
<p>Palun valige kuni 3 aspekti (vaata Lisa 1), mis on teie arvates seotud kiusamisvaba haridusteega teie koolis/lasteaias</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lasteaed teeb koostööd teiste lasteaedade või asutustega, et jagada oma kogemust, muresid ning rõõme. 2. Toimib koostöö lasteaiapere eri osapoolte vahel: koostöö on efektiivne õpetajate-õpetajate, õpetajate-laste, laste-laste, õpetajate-lapsevanemate, õpetajate-juhtkonna, lapsevanemate-tugipersonali, õpetajate-tugipersonali, lasteaed-kogukond tasandil, kasutatakse erinevaid koostöö vorme. 3. Lapsed, õpetajad jt lasteaiatöötajad ning lapsevanemad juhivad ja/ või on kaasatud erinevatesse lasteaiaprojektidesse.
<p>- Kus ja mis eesmärgil teie kool/lasteaed valitud aspektiga tegeleb? Kes selle aspektiga tegeleb ja kuidas ta seda teeb? <i>Palun tooge tegevuste juurde välja ka vastav materjal, andmed ja/või näited, mis aspektiga tegelemist näitab. Vaata ka konkursi juhendit</i></p> <p>- Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik?</p> <p>- Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?</p>	<p>Aspekt 1.</p> <p>Lasteaed teeb koostööd teiste lasteaedade või asutustega, et jagada oma kogemust, muresid ning rõõme</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Juhtkond teeb tihedat koostööd Pärnu Linnavalitsusega, et pidevalt parendada õpi- ja kasvukeskkonda (arengukava, õppe- ja kasvatusprotsessi korraldamine, seaduste muudatused, eelarv vahendid, koolitused jms). Selle tulemusena on paranenud lasteaiatöötajate õpi- ja kasvukeskkond märgatavalt. 2. Toetudes „Kiusamisest vaba lasteaed“ meetodika põhimõtetele, korraldati näitlikke „Karude koosolekuid“ nii personalile kui ka teistele lasteaedadele. <i>Positiivset tagasisidet teistelt kolleegidelt pälvitud ajal kasutatud jutukesed. Uute jutukesete väljamõtlemise tingis vajadus pakkuda lastele lugusid, mis lähtusid enamasti tegevuste nädala teemadest. Sageli mõeldi ja kasutati „massažilugusid“ päeva jooksul esile kerkinud olukordade lahendamiseks.</i> Kogemusi jagati Pärnu linna ja maakonna lasteaednikele. 3. Kirjastus Atlex andis 2014. a välja Pärnu Lasteaed Pillerpalli õppealajuhataja Halliki Tammiste koostatud raamatu „Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppestrateegiaid lasteaias ja koolis“, kuhu on koondatud 26 Eesti pedagoogi kogemused, sh ka väärtuskasvatuse meetodika „Kiusamisest vaba lasteaed“ kogemus Pärnu Raeküla Lasteaiast http://www.atlex.ee/est/?page=catalog&sec=1&sub=23&act=610. 4. Toimib pidev koostöö Pärnu linna ja maakondade lasteaedadega, korraldatakse ja osaletakse kogemuspäevadel, kus tutvustatakse erinevaid meetodikaid, meetodeid, mängu ja projekte: näiteks väärtustepuu meetodi ja väärtuskasvatuse mängude tutvustamine; Pärnu linna ja maakonna õpetajatele arengumängu kogemuste jagamine 2011-2015. a, Pärnumaa Jänesselja Lasteaed käis meie õpetajatele tutvustamas projektõppe kogemusi jne. Toimub pidev koostööpartnerite (lasteaedade ja teiste lasteasutuste) toetamine erinevates projektides, näiteks toetasime ja Toimetuleku kooli

kutsudes kogukonda üles toetamiseks tunnetustoa saamisel. Koostöös toimetulekukooli, Pärnu Lasteaia Trall ning KIK-iga on toimunud koostööprojektid, näiteks koolieelikute rühmadel ja kooli õpilastel 2013-2014. õppeaastal vee teemalised tegevused ja ühine veepäeva tähistamine <https://plus.google.com/photos/100505837834737295702/albums/5995387815022537905> 2012-2015. aastatel on tänu eelnimetatud haridusasutuste koostööl toimunud õppesõidud Pärnumaa järvede äärde.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et selle aspektiga tegelemine on tulemuslik? Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

Viia personali rahulolu-uuringusse sisse küsimused, mis aitaksid hinnata olemasoleva koostöö vajalikkust teiste asutustega ja tulemuslikkust õpetajate arvates.

Aspekt 2.

Toimib koostöö lasteaia pere eri osapoolte vahel: koostöö on efektiivne õpetajate-õpetajate, õpetajate-laste, laste-laste, õpetajate-lapsevanemate, õpetajate-juhtkonna, lapsevanemate-tugipersonali, õpetajate-tugipersonali, lasteaed-kogukond tasandil, kasutatakse erinevaid koostöö vorme.

Huvigrupid, kes on huvitatud või mõjutatud Pärnu lasteaed Pillerpalli tegemisest on: laps, perekond, personal, kohalik omavalitsus ja teised asutused (Pärnu Rajaleidja keskus, lasteaiaid, koolid, ülikoolid ja teatrid). Koostöö huvigruppidega tähendab põhimõtet, mille järgi töötamine on kõige mõjusam, kui huvigruppidega on loodud usaldusel, teadmiste vahetamisel ja tervikuks ühendamisel põhinevad vastastikku kasulikud partnerlussuhted, seda nii organisatsiooni kui üksiktöötaja tasemel.

1. Koostöö lapsevanematega: hoolekogu osaleb lasteaia juhtimises, abistab igapäevaelu puudutavates küsimustes, hindab lasteaia töötajate tööd. Hoolekogu koosolekud toimuvad vähemalt üks kord kvartalis. Igal sügisel toimuvad rühmades lastevanemate koosolekud, kus teemadeks on: **lapse eakohane areng:** käitumine, emotsioonid, kohanemisperiood, sotsiaalsed oskused ja laste omavaheline suhtlemine. **Lasteaed Pillerpall ja Pärnu linna õppe- ja kasvatustöö eesmärgid:** lasteaia head tavad, reeglid lasteaias ja kodus, lapse arengu hindamine ja individuaalse arenduskava koostamine sh erivajadusega laps rühmas. Erinevate meetodikate ja meetodite rakendamine rühmas (Otsi Otti ja „Kiusamisest vaba lasteaed”, „Läheme arvumaale”, suunatud uurimuslik õpe jm), väärtuskasvatus. **Arenguveestlused lastevanematega:** lapse arengukaardi täitmine, koolivalmiduskaardi ja arengumängu tutvustamine (I klassi õpetajatega kohtumine). Lapsevanemad sealjuures on õppe-kasvatustöö planeerimise aktiivsed osalejad, neid kaasatakse pidevalt õppekava täiendamise küsimustes ja otsuste tegemisel. Õpetajad arvestavad lapsevanemate arvamusi ja

soovitusi rühma aasta tegevuskava koostamisel. Koostöö erinevate koostööpartneritega avardab nii laste kui ka personali silmaringi, annab meile uusi kogemusi ning kasulikke näpunäiteid tööks lastega. Näiteks väärtustades ja tähistades Pärnu päeva, on toimunud hoogtööpäevad, kus on hoolitsetud õueala heakorra eest (lillede istutamine, maa kaevamine, ronimisvahendite muretsemine, parandamine ja värvimine, uute kiikede ja palkidest ronimisradade paigaldamine, kuuse- ja männiheki istutamine). Lasteaia lõpetamisega seotud üritustel on lapsevanemad samuti aktiivselt kaasatud: *Meeldejääv on olnud traditsiooniline ettevõtmine - ööbimine lasteaias, mil kogu päeva tegemised on korraldatud rühma vanemate ja õpetajate koostöös. Igal kevadel on tulevastele sõimerühma laste vanematele infotund, kus vanem tutvub meie asutuse põhimõtete, väärtuste ja traditsioonidega.*

2. Lähtuvalt aasta teemadest ja traditsioonidest, toimuvad nii rühma kui ka kogu maja üritused sh koolitused koos lastevanematega. Vanemate ja laste osalemine pereüritustel on olnud rohkearvuline ja aktiivne - ühised üritused lastevanematega liidavad meid ühtseks meeskonnaks.
3. Rühmatöösse on kaasatud lasteaia eripedagoog-logopeed, muusika- ja liikumisõpetaja, tervishoiutöötaja, õppealajuhataja ja direktor. Koostöös on korraldatud tugivõrgustike tööd erivajadustega laste kaasamiseks (muukeelsed lapsed, käitumishäiretega laps, aspergeri sündroomiga laps, autistlike joontega laps), mille tulemusena koostatakse lapse individuaalne arenduskava, mis aitab tal sujuvamalt sulanduda kaaslaste hulka.
4. Tehakse koostööd Pärnu Rajaleidja Keskuse spetsialistidega: koolipikenduse taotlemine, vajaliku teabe saamine, nõustamine, koostöö psühholoogiga, tugiteenused lastele, peredele ja õpetajatele, samuti toimuvad koolitused. Näiteks toimusid lasteaias koos lastevanematega ümarlauad, kus teemaks erivajadusega laps ning psühholoog Kaire Külaotsa loeng teemal „Laste seksuaalne areng ja sellega seonduvad probleemid“ vanematele ja pedagoogidele. On toimunud 2014. a aastal kaks koolitust, kuhu kaasati ka lapsevanemad: Täiskasvanu õppija nädalal „Pärnumaa Rajaleidja keskuse tutvustus ja täiskasvanud õppija enesearendamise võimalused Pärnumaal“ ning Rajaleidja sotsiaalpedagoogi Marianna Metsla loeng „Laste arengulised iseärasused“, milles arutleti järgmiste küsimuste üle: milline on arengu eripärade seotus sotsiaalse ja emotsionaalse arenguga, lapse eneseväljendusoskusega, kuidas mõista lapse käitumist ja mis on kiusamiskäitumise tekkimise põhjused.

Näide 6-7. a laste rühmast. *Soovides tõrjuda eemale mängukaaslast, mõtlesid tüdrukud välja plaani. Lapsed pöördusid õpetaja poole, öeldes, et mängukaaslane hammustas neid. Vestluse käigus selgus, et tüdrukud hammustasid end ise, proovides selle läbi leida õpetajalt kaastunnet ja õigustust ning õpetajapoolset sekkumist. Õpetaja küll jõudis lahenduseni, aga see situatsioon andis tõuke tegeleda olukorraga edasi, kaasates Rajaleidja Keskuse spetsialiste, mille psühholoogid vestlesid vanemate ja lasteaia töötajatega järgmistel teemadel: vaimne ja füüsiline vägivald väikelaste seas, varajane*

seksuaalsus, laste vaheline agressiivsus, turvatunde vajadus.

5. Turvalisuse teemadel teeme iga-aastast koostööd Politsei ja Piirivalveametiga noorsoo- ja liikluspolitseiga (reeglid ja nõuded jalgrattaga sõitmisel, helkuri vajalikkus, liiklemine tänaval jne). Näiteks Keiju Päivi loeng: „Sära väljas“, kus räägiti helkuri ja muude liiklusteemaliste turvaelementide vajalikkusest. Samuti on korraldatud ühised koolitused nii personalile kui ka lastevanematele: „Kuidas märgata väärkoheldud last“, Lääne prefektuuri poolt korraldatud seminar: „Igal lapsel on õigus olla“ Lastevanematele ja personalile mõeldud koolitus: „Targalt internetis“, „Mida lapsevanemana teha, et kaitsta oma last internetis peituvate ohtude eest“, „Kas Facebook on meie sõber või vaenlane?“.
6. Koostöö endiste Pillerpallidega 2012. a seoses lasteaia 30. aastapäeva tähistamisega, koguti meenutusi praegustelt ja endistelt töötajatelt, lastelt, vilistlastelt ning lastevanematelt. Info levitamiseks loodi lasteaiale konto suhtlusportaalis facebook. Meenutuste põhjal koostas õppealajuhataja ajalehe Pillerkaja number kaks.
<http://en.calameo.com/read/0025173120094cecbbaa>
Nüüd on Facebook'is Pillerpallil üle 500 sõbra, kellest peol osales ligi sada noort - vaadati kontserti, mängiti ning üheskoos lahendati viktoriiniküsimusi. Vilistlastele pakkus enim rõõmu endise rühma leidmine ja oma õpetajatega taaskohtumine.
7. Koostöö Pärnu Linnavalitsuse hariduse- ja kultuuriosakonnaga: toimuvad koostööpäevad, õppeaasta alguse ja õpetajate päeva üritused ning teabepäevad lasteaedu puudutavates küsimustes. Pärnu Linnavalitsus on lasteaia probleemide ja saavutustega kursis Pärnu Linnavalitsuse peaspetsialisti kaudu, kellega on lasteaial tihe koostöö. Iga õppeaasta alguses hindab linnavalitsuse poolt moodustatud komisjon lasteaia valmisolekut õppeaastaks, kaardistades asutuse probleemid ja saavutused. Toimuvad ümarlaud - kohtumised erivajadustega vanematega, hariduse - ja kultuuriosakonna peaspetsialisti Marga Napp'a ning Pärnu Rajaleidja keskuse spetsialistidega. **Vestlusteemadeks oli erivajadustega lastele sobiva õppe-ja kasvukeskkonna leidmine, tugiteenuste tagamine jne. Koostöös hariduse- ja kultuuriosakonnaga on õpetajad osalenud ja õppealajuhataja Halliki Tammiste korraldanud Pärnu linna lasteaednike suvepäevi Jõulumäe Puhkelaagris; on koostatud asutuse ühe õpetaja eestvõtmisel, Pärnu Linnavalitsuse, Pärnu ÕNK, ELAL koostöös teatmik „Lasteaialapse vanema ABC“; lasteansambli lapsed esinevad Pärnu Raekojas uute beebide õnnitlemisel ja lipu päeval.**
8. Koostöö teiste õppeasutustega (ühendused, koolid, ülikoolid ja lasteaiaid):
 - Pärnu Toimetulekukooliga: pidev koostöö kooli kehalise kasvatusõpetaja, füsioterapeudi ning juhtkonnaga. Samuti majandusküsimused, saali kasutamine, osalemine laste ühisüritustel (sõbrapäev, Jüriöö jooks, personali koolitused ja KIK-i kultuurkapitali projektides osalemine),
 - 2010-2013. a koostöö Tartu Ülikooli Keemiainstituudi projektikoolitusega „Avastustee“, milles

Pärnu Lasteaed Pillerpall'i õppealajuhataja osales koolituste ja kogemuspäevade organiseerimisel ning koolitajana.

- Koostöö Tallinna Ülikooliga- pedagoogide üliõpilaste juhendamine praktikatel õpetajate poolt.
- Pärnu linna lasteaednike ühendused: Pillerpallis asus kuuendat aastat avastusõppe ühenduse pesa, mille juht oli Pillerpalli lasteaia õppealajuhataja. Kõik lasteaia õpetajad kuuluvad erinevatesse ühendustesse, mis organiseerivad koolitusi, ühiseid ettevõtmisi ning kogemuspäevi.
- Koostöö Pärnu linna ja maakonna koolidega – Pärnu Kuninga Tänav Põhikooli, Pärnu Ülejõe Põhikooli ja Pärnu Vabakooli algklasside õpetajad esinevad sügisestel lastevanemate koosolekutel koolivalmiduse teemadel. Detsembris annavad esimese klassi õpetajad tagasiside lasteaia lõpetanud laste kohta. Igal aastal külastavad vanema rühma lapsed kooli, mis aitab kaasa laste sujuvale üleminekule lasteaia kooli.
- Koostöö TEL-i meeskonnaga: osalemine TEL sügis- ja suvekoolis, TEL-i kogemuspäevadel, TEL konverentsil toimuvatel koolitustel, konverentsidel ja suvepäevadel.
- Koostöös Pärnu Keskkonnaametiga toimuvad Pärnumaa keskkonnahariduse teabepäevad, õppereisid ja loengud õpetajatele.
- Koostöö looduse-ja tehnikamajaga: luupide laenutamine, seente, putukate, loomadega tutvumine.
- Koostöö muuseumitega: igal kevadel lapsed külastavad 6-7. a lapsed Lydia Koidula muuseumi, üks kuni kaks korda aastas käivad 5-7. a lapsed Pärnu Muuseumis vaatamas temaatilisi näitusi, 2013. a toimus personalile korraldatud külastus vastavalt Pärnu muuseumi.
- Koostöö Pärnu Keskraamatukoguga, mille kaudu lasteaed tellib ja laenutab vastavalt temaatikale või vajadusele laste- ja ilukirjandust. Samuti osaletakse raamatukogu töötajate poolt korraldatud jututubades ja näitustel.
- Koostöö teatrite ja kontserdimajaga: õppealajuhataja ja rühmaõpetajate eestvedamisel külastavad lapsed ja personal erinevaid etendusi. 6-7. a lapsed käivad Pärnu Teater Endla ruumides ekskursioonil ja külastavad üks kord aastas Tallinna Nukuteatrit;
- Koostöö Kirjastus Atlexiga: 2013. a raamatu „Õpime rõõmuga loodust tundma“ ja 2014. a „Tarkus tuleb tasapisi...“ koostamine.
- Koostöös ajalehe „Pärnu Postimees“ toimetusega: lasteaia elu kajastamine, artiklite ja piltide saatmine.

Millised andmed ja nende kogumise viisid võimaldaksid edaspidi veel täpsemalt hinnata, et nende aspektidega tegelemine on tulemuslik? Koostööd hinnatakse personali arenguestlust, sisehindamise, lastevanemate koosolekute, arenguestluste ja hoolekogu protokollide kaudu. Kord aastas antakse hinnang koostööle erinevate huvigruppidega pidajale. Koostöö tulemusi analüüsitakse ja tehakse järeldused edasise koostöö planeerimiseks ning antakse tagasisidet huvigruppidele.

Kas ja kuidas on planeeritud kitsaskohtadega tegelemine?

- Koolitused on olnud osalejatele tasuta, kuid olenemata alguse kellaajast, on osalevate lapsevanemate arv väga väike, umbes 5%. Aktiivsete vanemate eeskujul kaasata rohkem lapsevanemaid ühistegevustesse.
- Juhtkond peab panustama hoolekogu aktiveerimisse, olles eestvedajaks hoolekogu töö organiseerimisel, et aktiveerida hoolekogu liikmeid lasteaia töös ja arengus enam kaasa rääkima.
- Uuendada-asendada lasteaia dokument Head tavad seadusest tulevast nõudest lasteaia kodukorraga. Koostöös hoolekoguga vaadata üle eelnev dokument, lisada hoolekogu poolt võimalikud ettepanekud ja muudatused.

Miks otsustasite oma lasteaia hindamisel valida just need aspektid ja miks jätsite teised kõrvale?

Lasteaed teeb koostööd teiste lasteaedade või asutustega, et jagada oma kogemust, muresid ning rõõme. Toimib koostöö lasteaiapere eri osapoolte vahel: koostöö on efektiivne õpetajate-õpetajate, õpetajate-laste, laste-laste, õpetajate-lapsevanemate, õpetajate-juhtkonna, lapsevanemate-tugipersonali, õpetajate-tugipersonali, lasteaed-kogukond tasandil, kasutatakse erinevaid koostöö vorme.

Lapsed, õpetajad jt lasteaia töötajad ning lapsevanemad juhivad ja/ või on kaasatud erinevatesse lasteaia projektidesse.

Aspekt 3.

Lapsed, õpetajad jt lasteaia töötajad ning lapsevanemad juhivad ja /või on kaasatud erinevatesse lasteaia projektidesse. Lasteaia ühisüritustesse on kaasatud nii lapsed, pered kui ka personal. Ürituse korraldaja teeb hiljem üritusest kokkuvõtte, kogemusi jagatakse ka meedias. Tagasiside andmine toimub enamasti suuliselt (ka kirjalikult üles märkides) nii lapse-õpetaja, õpetaja-õpetaja, lapse-vanema kui ka õpetaja-vanema kogemustele põhinedes.

1. Projektipõhise õppe-aasta teema valimisel on kaasatud lapsed, pered ja personal.
2. Lasteaia personal on kaasatud Aasta kolleegi, Aasta tervise edendaja ja Aasta meeskonna ning Aasta teo valimisel. Aasta meeskond planeerib järgmise personali õppeaasta lõpetamise ürituse tegevuse ja asukoha.
3. Lasteaia pedagoogiline personal juhib ja on kaasatud projektide kirjutamisse. *Näiteks Pärnu haridusprojektidelt on saadud toetust matemaatika õpetamisemeetodi „Lähme arvumaale” vahendite ostmiseks. Käesoleval aastal kirjutasi õpetajad koostöös õppealajuhatajaga Pärnu haridusprojektidele taotluse, et korraldada liiklusnädal koostöös Pärnu Toimetulekukooli ja Pärnu Lasteaed Päikesejänkuga ning soetada lastele ja personalile helkurvestid.*
4. Lapsed ja pered on kaasatud rühma tegevuskava loomisel ja vanemad ürituste organiseerimisel. Ühised üritused ja tegemised on vanemate ja vanavanemate poolt oodatud ja leiavad aktiivset

osavõttu. Aktiivsemad lapsevanemad on ise organiseerinud õppesõite, ühisüritusi ja hoogtööpäevakuid. Eriti tänulikud on vanavanemad, et neid on meeles peetud ja kaasatud lasteaia tegemistesse:

- Projekti „Kiusamisest vaba lasteaia“ tegelevad kõik aiarühmad. Eelnevalt tutvustatakse meetodit vanematele sügisesel lastevanematekoosolekul. Näide: lastevanematega läbiviidud „Karude koosolekul“ juhtisid vanemad meie tähelepanu ka kodus olevatele situatsioonidele, mida saime kasutada rühmas „Karude koosoleku“ teemadena (vanade asjade väärtustamine, sünnipäevade pidamine). Üks rühma tüdruk otsustas pidada oma sünnipäeva lasteaia saalis, mille korraldas lapsevanem ise. Selle pere mõte oli väärtustada kõiki rühma lapsi ja mitte teha kutsutute vahel valikut. See oli väga hea eeskuju kogu lasteaiale ning sellest said innustust ka teised vanemad.
- Suunatud uurimusliku õppe rakendamise eel tutvustatakse 5-6. a laste vanematele meetodika põhimõtteid ning tutvustatakse kodutöid, mida vanem hakkab aeg-ajalt koos lapsega kodus tegema.
- Koostöös Pärnu Toimetulekukooliga korraldatud rahvusliku perepäeva organiseerimisel saime laste rahvariie teetamiseks toetust Kultuurkapitalilt. See eriline suurüritus, milles osales kogu kogukond, üle 300 inimese, toimus mais 2014. a Pärnu Kalurihallis. Koos toimetulekukooli (kus õpivad sügava ja raske vaimupuudega lapsed) ja lastevanematega tähistati rahvusvahelist perepäeva ning emadepäeva. Kontserdiga tänati ka kõiki lähedasi ja kaugemaid toetajaid, kes panustasid meie ühise hooviala ümbritseva uue aia ehitamisse. <http://www.parnupostimees.ee/2803762/pillerpalli-lasteaed-ja-toimetulekukool-pidutsesid-koos>. Lastevanemate hoolekogu eestvedamisel toimus kogu peo vältel ka pirukate ja kookide laat.
- KIK-i toetusel on toimunud iga-aastased väljasõidud loodusesse: Näiteks *Ermistu järve äärde, Tolkuse rappa, Tõstamaa mõisa jne. Sõitudel on osalenud koolieelikud ning nende vanemad.* Lastevanemate koostatud artikkel kohalikus ajalehes Pärnu Postimees: <http://www.parnupostimees.ee/2821476/pillerpalli-lapsed-kaisid-oppereisil>
- Hoogtööpäevadel on renoveeritud lasteaia õueala. Viimase näitena paigutati oktoobris 2014. a lasteaia õuealale ühe pere poolt lasteaiale kingitud uus ronimislinnak.